

Za Redakcją odpowiedzialny
Edward Michałek w Poznaniu.

Administracja, Księgarnia i Biuro Redakcji przy placu
Wilhelmskim pod Nr. 15.

Dziennik Poznański
wychodzi codziennie z wyjątkiem niedziel i świąt
Cena ogłoszeń (insetów):
od wiersza drobnego 1 gr. 6 fen. — Reklamy od
wiersza drobnego 3 gr. (incl. tłumaczenia).
Listy
do redakcji, administracji i ekspedycji winny
być frankowane.

DZIENNIK POZNAŃSKI.

Przedpłata kwartalna
wynosi w Poznaniu 7 marek 50 fen., w Paryżu niemieckim i w Austrii 9 mar. 10 fen., w Belgii, Włoszech, Szwajcarii i Ameryce 12 mar., w Danii, Francji, Anglii i Szwecji 14 mar. 40 fen.
Przedpłata i ogłoszenia
przyjmują się w ekspedycji; przedpłata przyjmowana w mennicy pruskiej oraz w państwach do związku państwa niemieckiego, należących do państwa pruskiego. W innych krajach zaś tylko nasze agentury, na których pośrednictwie (zobacz niżej) można także przesyłać ogłoszenia do eksped. Dzien. Pozn.
Reklamacje
nadesłane Redakcji nie zwracają się i nie są one

Agencje Dziennika Poznańskiego:

W Paryżu Librarie du Luxembourg, Rue de Tournon No. 16, pałkownik Raczkowski, Rue du Faubourg Poissonnière 33. — W Hamburgu, Frankfurcie nad Menem, Berlinie, Lipsku, Wiedniu i Bazylei: Haasenstein & Vogler. — W Berlinie Rudolf Mosse, Jerusalemstrasse 48. A. Retemeyer, H. Albrecht Taubenstrasse 34, Internationale Annoncen-Expedition. „Invalidendank“ Behrenstr. 24 i Haack et Rabehl, Friedrichstr. 68. — W Bremie: E. Schlotte. — W Frankfurcie nad Menem Daube & Comp. — W Wrocławiu Daube, Haasenstein & Vogler i Mosse. — W Pleszewie: L. Zboralski.

Na miesiąc **grudzień** otwieramy osobną prenumeratę, którą obowiązane są przyjmować wszystkie cesarskie urzędy pocztowe.

Prenumerata miesięczna wynosi dla zamiejscowych 3 marki 5 fenigów, dla miejscowych 3 marki 50 fenigów.

Ekspedycja Dziennika Poznańskiego.

POZNAŃ, 27 listopada.

Z nie licznych depech dzisiejszych trudno snuć jakieś wnioski; wolimy więc wspomnieć o polemice, jaka się toczy od niejakiego czasu między francuzkami a angielskimi dziennikami w sprawie hercogowińskiej a więc jeszcze w obec wywołanej powstaniem na półwyspie bałkańskim kwestii wschodniej. Od chwili powstania hercogowińskiego widzieliśmy się Anglię opuszczoną; wszystkie kroki, jakie przedsięwzięto z tego powodu, wszystkie rokowania, jakie podejmowano — odbywały się bez jej współudziału a prawie bez jej wiedzy. W tych wszystkich usiłowaniach pacyfikacyjnych była tylko mowa o trzech mocarstwach północnych, jak gdyby losy świata od ich zależały woli. — O Anglii i Francji wspomniano tylko nawiasem, w tym przypuszczeniu i przekonaniu, że zgodzą się na to, co uchwalą i zdecydują trzej cesarze. Prasa angielska pojęła to niewygodnie i niebezpiecznie stanowisko, a widząc, że trzem państwom północnym mniej widocznie chodzi o przywrócenie porządku na półwyspie bałkańskim jak o to nadawszystko, jakby porządkując sprawę turecką obawiać się mogły — pomyślała o sobie a z angielskim cynizmem patrząc na tę zbliżającą się już chwilę, jak rozpada się Turcja a jej prowincjami dzieli się łaskawi sąsiedzi, doszła do tego przekonania, że na to wszystko uspokoićby się mogła, — gdyby jej dano Egipt. Otóż ta polityka, ten cynizm nie podobają się piśmiom francuzkim. Mianowicie Journal des Débats nie szczędi ostrych słów podnosząc, że niebezpieczną jest taka polityka nie tylko dla Anglii, ale dla całej Europy. Jeżeli Austria według życzenia Anglii ma zagarnąć część Turcji, tak pisał Journal des Débats, wtedy przygotowaną być musi na to, że część niemiecko-austriacka odpadnie do Niemiec, niechaj wtedy będzie przysposobiona na upadek Belgii i Holandii. Boć jeśli Anglia pośledzie Egipt, czemużby Francja wynagradzając sobie utratę Alzacji i Lotaryngii nie miała zagarnąć Belgii — a Niemcy nie miały zabrać Holandii? — Cóż mówi prasa niemiecka na tę polityczno-dziennikarską kombinację? To równanie: Carogrod: Egipt = Holandia: Belgia — nie podoba się. Być może, że dla tego tylko, iż Holandia nie jest dostatecznym dla niej ekwiwalentem — ale tego nie wypowiadają dzienniki berlińskie, tylko z oburzeniem odrzucają tę propozycję, bo według nich, Niemcy zadowolone są z tego, co posiadają a nie pragną więcej. Czy tak jest? zapewne nikt temu nie uwierzy. To też nie zastanawiając się dłużej nad uwagami prasy berlińskiej, wróćmy do Anglii i powiedzmy, że rząd angielski, jak się zdaje, na serwo może myśleć o Egipcie a przynajmniej pragnie w Egipcie utrwalić stanowisko Anglii. Dowodem tego wiadomość, zamieszczona w Times'ie i telegramy paryżskie. — Times donosi, że rząd angielski za 4 miliony funt. szterlingów zakupił akcyi na kanał suezki; z Paryża zaś pisał, że angielskie Towarzystwo zawarło z wicekrólem egipskim układ, na mocy którego zakupiło 176

tysięcy akcyi na kanał suezki za sumę 100 milionów franków — Khedive zaś zobowiązał się płacić 7 procent od tych akcyi w ciągu jedenastu lat. — W skutek tej wiadomości podskoczyła podobno w Paryżu siedmio-procentowa pożyczka egipska, która osiągała kursu 320, w ostatnich dniach do 335.

Ważnem było posiedzenie wiedeńskiej Izby deputowanych w dniu wczorajszym. Przedmiotem obrad była interpelacya w znanej sprawie celnej, na którą odpowiedział minister handlu, Chlumecky, że rząd już w zeszłym roku wezwał ministra spraw zagranicznych, ażeby traktat handlowy i konwencya dodatkową zawartą z Anglią, jako też traktat handlowy z Francją wypowiedział jeszcze przed upływem 1875 roku i znieśli Niemcy do rewizji tak handlowego jak celnego traktatu. Zyczeniu temu stanie się wkrótce zadość. — Rząd postara się o to, ażeby przedłożony był projekt do nowej taryfy celnej. Zanim jednakowoż to się stanie, winno wprzód nastąpić porozumienie z rządem węgierskim, winna także nastąpić zgoda z Niemcami i Francją co do zasad nowego traktatu celnego i handlowego. Przy układach tych nie zapomni rząd uwzględnić potrzeb handlu i przemysłu. — Oświadczenie ministra przyjęto z wielkim zadowoleniem i upoważniono ekonomiczny wydział do spiesznego sprawozdania.

Wiadomości z Hiszpanii wciąż brzmią pomyślnie dla sprawy króla Alfonsa. Karliści z każdym dniem słabsi na wszystkich niemal cofają się punktach a stanowiska ich zajmują wojska rządowe. I tak piszą dzisiaj z Madrytu, że generał Quesada w zaciętej potyczce rozbił 14 batalionów karlistowskich i zajął Pampelonnę.

Szczepie wiadomości dotyczące parlamentu niemieckiego znajdzie czytelnik pod właściwą rubryką. — Tutaj wracamy jeszcze raz do wiadomości berlińskiego Tagblatt, jakoby zachwianiem być miało stanowisko ministra Falka. My nie dajemy wiary tej wiadomości, bo wybrany wśród wszystkich stronnictw dr. Falk na ministra oświecenia i wyznań, wybrany przez księcia Bismarcka i porozumiewający się z nim co do kościelnej polityki — dopóty pozostawać będzie na swym urzędzie, dopóki potrzebnym będzie księciu i dopóki nie przeprowadzi jego planów na polu kościelno-politycznym. Że mu zaś jest potrzebny — pomijając już tę okoliczność, że bodajby znalazł kanclerz męża, któryby więcej potrafił się wyżyć w ducha swego magistrata — że nie wszystko jeszcze przeprowadzono w dziedzinie kościelno-politycznej, czego sobie życzy prasa narodowo-liberalna — dość przegladając pisma berlińskie, ażeby się o tem przekonać. Mimo to trudno nie zgodzić się na to, co pisał Kreuz Ztg., że pogłoska o zachwianiu się stanowiska dr. Falka, już przez to, że obiegają dzienniki, naderżać musi wszystkich, bo widać, że w pewnych sferach mówią już o ustąpieniu i przypuszczają to ustąpienie.

My tylko sądzimy, że ta ewentualność tak szybko nie nastąpi. — Powodem tych pogłosek ma być wedle Tagblattu ta wiadomość, że minister Falk na liście członków jeneralnego synodu postawił 13 liberalnych mężów, których nazwiska miał skreślić cesarz, idąc w tym za radą generał-feldmarszałka Mantouffla.

W końcu nadmieniamy jeszcze, że według telegramu z Raguzu udać się ma deputacya powstańców hercogowińskich do Wiednia, Berlina i Petersburga z propozycją zneutralizowania jakiegoś obwodu dla rodziny powstańców, z prośbą wszecnie o interwencya mocarstw i utworzenie z Hercogowiny państwa na wzór Serbii i Rumunii.

rego rozwiązanie łatwem nie jest. Fakta mówią więcej nad wszystko. Natomiast Galicyi potrzeba oddać sprawiedliwość, że tam, acz z wolna i z trudnością, pewna ochota do życia i poczucie obowiązków powraca; że tam ów organizm narodowy, zastygły nie uległ takiemu przetworzeniu się w gubnium. Instynktowo rozumieją tu ludzie, że całe dzisiejsze życie nasze skupia się w działalności ducha, w piśmiennictwie i sztuce, z każdym więc dniem rośnie tu liczba wydawnictw i podnosi się ich wartość. Objąć cały ruch literacki Galicyi i kraju w ogóle nie jest dziś myślą naszą, o kilku tylko nowych książkach mówić mamy.

Na czele ich kładziemy obraz tragiczny Ernesta Buławy, uczując się do tego obowiązani choćby tem nawet, żeśmy o pierwszym z utworów dramatycznych poety zmuszeni byli mówić jako o doznany zawodzie. Wynagradza nas sownie Joanna Grey. Mało mamy młodych pisarzy w kraju tak uzdolnionych, tak wykształconych, tak niezmordowanie pracujących nad sobą jak ten, który się pod imieniem Ernesta Buławy ukrywa. Stosunkowo do tego, co zrobił już i co dał nam poeta nasz, nie znalazł właściwego uznania i oceny. Wina to zapewne i krytyki u nas, która nie na czas i odwagi bliżej zająć się nim, potrąca o wszystko, nie rozjaśnia nic prawie, posłuszna jest najrozmaitszym wpływom a głucha na sprawę sztuki samej. Ernest Buława niezmiernie płodny dwójako, poeta i muzyk, jak Lenartowicz jest poetą i rzeźbiarzem — przy genialnym swym usposobieniu, przy wykształceniu wielostronnem, zawsze jeszcze jest w tym stadium życia, w którym natchnienie artysty włada, a nie on nad nim panuje. Tworzy w rodzaju gorączki szybko, nieodwołalnie i dla tego ręka silna drży a rozamiętnienie odejmuje jej potęgę. Ten moment, przez który wszystkie organizmy żywotne przechodzić muszą, przeciągnął się dla naszego poety po za zwykłe kresy, lecz Joanna Grey już znanionemu zwrot szczególny.

Joanna Grey, której za materyał główny służy jedna z najpiękniejszych historycznych postaci, jakimi jaśnieją karty dziejów XVI wieku, mogła naprawdę natchnąć i rozamiętnić. Jest to ideał niewiasty, rzu-

* Z miasta odbieramy pismo następujące:

„Szanowny Redaktorze! Ponieważ dostała mi się kartka do rąk, którą używać mają przy spisie ludności 1 grudnia r. b. a takowa jest tylko w niemieckim języku, przeto byłoby dobrze, abyś raczył w piśmie swém uwiadomić publiczność polską, jak postąpić z takimi kartkami.

Przy tej sposobności racz uwiadomić naszych szanownych posłów, tak p. dra Niegolewskiego jak Kantaka i innych, aby już dzisiaj zbierali materyał do obrony naszego kochanego języka i narodowości i przekonania posłów niemieckich, iż słuszne jest nasze żądanie i że nie jest z korzyścią dla rządu i narodu niemieckiego, aby w szkołach nasze biedne dzieci w niemieckim się uczyły języku i modliły się po niemiecku, tak jak to ma miejsce i w tutejszej szkole średniej i realnej, a przecież podatki tak jak i Niemcy płacimy a tych korzyści nie mamy, co inni i tej swobody, co inni, uczenia się w swym języku.

Bądź tak dobry sz. Redaktorze, i nas, biednych Polaków, o wszystkim uwiadomaj i oświecaj — bo Niemcy nam zawsze mówią, że Dziennik Pozn. nie poucza Polaków, tylko buntuje; ale bo to który z Niemców potrafi tyle po polsku, aby mógł czytać i rozumieć to, co w Dzienniku stoi; zawsze tylko powtarzają to, co Posłanek lub Ostdeutsche im piszą, my zaś rozumiemy i czytamy po niemiecku i naczytamy się dosyć kłamstw w jednej i drugiej.

Co do pierwszego oświadczamy, że niemieckich kartek przyjmować nie należy, bo raz służy nam prawo, żeby z nami po polsku się porozumiewano, a powtóre wtenczas tylko każdy z nas wypełni dobrze rubryki wszystkie, jeśli zrozumie całkowicie ich napisy, a zrozumie je, jeśli będą po polsku pisane.

Co do zbierania materyałów do obrony naszego języka i wykazywania na sejmie i w parlamencie wszystkich krzywd naszych, to posłowie nasi pamiętają o tem i w tym względzie przypominaj im nie trzeba.

Co zaś wszecnie do tego, co Niemcy mówią o piśmie naszym, to wiemy dobrze. Toć wiadoma rzecz i pisaliśmy już nieraz, że wszelkie nasze dochodzenie krzywd nazywają raz jakobinizmem, to znów rewolucjonizmem, to ultramontanizmem, to wszecnie buntem, stósownie do tego, jaki wiatr u góry. A wszystko dla tego, by prawdę zakryć. Lecz każda prawda ma to do siebie, że nie w świecie zagłuszają jej nie potrafi i że przed jej późniejszą nadejście dla niej dzień zwycięstwa. Dla tego też i my, cokolwiek bądź nam zarzucą, nie ustaniemy, w miarę naszej możności i siły, rozsiewać prawdziwego naszego położenia i domagać się naprawy krzywd naszych; będziemy zagrzewali was do miłowania naszych świętości, naszych ideałów, naszych tradycji narodowych i naszego obyczaju i prawił wam nieustannie, że kto nie kocha swego i przy swoim nie trwa, ten nie jest godzien nazwy człowieka. Tak, buntować was i dalej będziemy — buntować do umiłowania swego narodowości, swego języka, swęj religii, obyczaju i tradycji, buntować was będziemy do nieustannego domagania się na legalnej drodze przynależnych nam praw, buntować do pracy i oszczędności, jak dotąd do tego wszystkiego was buntowaliśmy. Taki bunt uważamy za obowiązek naszego sumienia, naszej godności, taki bunt wszecnie uważamy za konieczność dla wywalczenia sobie lepszej przyszłości. Tego buntu gdybyśmy i my i całe nasze społeczeństwo zaprzestało, w takim razie przestalibyśmy być tem, czem jesteśmy, i zasłużylibyśmy tylko na pogardę naszych przeciwni-

ków. Pamiętać wszecnie należy, że narody powstają i giną, ale samobójstwa się nie dopuszczają.

* W wczorajszej Ostdeutsche Zeitung znajdujemy na czele artykuł: O budowie teatru, który zagrzewając reprezentantów miejskich do wydania jak najszerszej decyzji co do budowy teatru, w końcu tak brzmi:

„W Poznaniu jedna jeszcze zachodzi okoliczność, która gwałtem domaga się przyspieszenia budowy: dla miasta uchodzącego za niemieckie i państwotyczne, rzeczą jest honoru wystawić jak najprędzej godny sztuki niemieckiej przybytek. Polacy w sposób godny uznania wznieśli sobie własny swój teatr narodowy. Kto wie, czy nie udałoby się i nam Niemcom wybudować na drodze prywatnej, gdyby w całych Niemczech narobiono hałas i zaczęto zbierać składki dobrowolne na rzecz uciśnionych zbieda narodowości, czyby się nam nie udało na drodze prywatnej niemiecki wystawić teatr. Godniejszą zdaje nam się rzecz zrobić to bez wszelkiej przymieszki narodowej, z środków publicznych, tym bowiem zarazem sposobem wypowie się zaufanie w niemieckość i w jej trwałość w mieście naszym. po wszystkich czasach. Niech nam się nie zdaje, iżby miasto polskie robiło sobie w podobnym przypadku akurpuł, czy Niemcy należą do płacących podatki; owszem nie bacząc na to obrócićby komunalne fundusze na rozwój sztuki polskiej.

Mój Boże, ileż to zużywa się łamańców dla popełnienia niesprawiedliwości. Moi panowie, szkoda, że nie zbieracie funduszy po całych Niemczech na świątynię niemieckiej sztuki dla udręczonej tu narodowości niemieckiej. Odezwa w tym rodzaju byłaby niesłychanie komiczną, wywołałaby niehybnie homeryczny śmiech w całych Niemczech. Czy zaś godniej będzie zabrać wspólne fundusze na rzecz dogodną tylko wyłączenie dla jednej części ludności miasta tutejszego, to pozostawiamy sumieniu każdego człowieka. Pisaliśmy już o tem i dziś w tym względzie nie widzimy żadnej potrzeby na nowo się rozpisywać. Jednemu tylko przeprzemy, aby polskie miasto w tem położeniu jak Poznań się znajdujące, bez skrupułu mogło obracać wspólne fundusze na wyłączenie polskie cele. Nam można czynić różne zarzuty, ale nikt nie powoży się z dowodami w ręku utrzymywać, żeśmy popełnili kiedykolwiek niesprawiedliwość lub dopuścili się łupieżstwa cudzego dobra. Cała przeszłość nasza pod tym względem wymowne daje świadectwo. Jeśli tak można powiedzieć, tośmy raczej grzeszyli zawsze żywym uczuciem sprawiedliwości i szanowaniem cudzego dobra, niżli poniewierką jednego i drugiego. I dziś też naszą dewizą: lepiej żyć w nędzy a ginąć raczej z honorem, niż żyć w nieuczciwie nabytych dostatkach i w niesławie.

Wiadomości urzędowe.

Sędziami powiatowymi mianowani zostali: asesor sądowy Schmoeckel przy sądzie powiatowym w Świeciu z funkcją jako komisarz sądowy w Nowem; przeniesieni zaś zostali radca sądu powiatowego Brauer w Bolkenhain do sądu powiatowego w Świecie a sędzia powiatowy Mudrack w Skarszewach do sądu powiatowego w Wałcu.

Literatura polska.

Joanna Grey. Obraz tragiczny z XVI wieku w pięciu odsłonach, poprzedzony uwerturą, przez Ernesta Buławę. (Utwory dramatyczne Tom II.) Lwów. Gubrynowicz i Schmidt, 1874 8-ka, str. 88 i 136.
Na chwilę carem. Dramat w pięciu aktach i ośmiu obrazach, wzięty z historii Polski i Rosji 1605—1606 przez Juliusza Falkowskiego. Poznań. J. K. Zupański, 1876 8vo stronic 179.
Dr. Antoni J. Opowiadania historyczne. Lwów. Gubrynowicz i Schmidt, 1876 8-vo, str. 325.
Dr. Antoni J. Tadeusz Leszczyce Grabianka, Ssta Liwski i Teresa ze Stadnickich, jego małżonka. Lwów. Gubrynowicz i Schmidt, 1875 8-ka str. 126.
Wydawnictwo nowe.

Wyjąwszy Wielkopolskę, w której nieszczęśliwa walka o byt kościoła katolickiego z państwem i ekonomiczne zadania żywotne całą działalność i wszystkie siły żywotne pochłaniają, tak że tu ruch piśmienniczy i umysłowe zajęcia najwięcej są zaniedbane — na całej niemal przestrzeni dawniej Polski objawia się życie z energią i wszystkimi oznakami niepospolitej siły, które najlepiej o przyszłości wróżyć pozwalają. Przejduje dziś Warszawa, chociaż wzmagać się ruchowi w Galicyi też zaprzecznie nie podobna. Wielkopolska od lat kilku widocznie się cofa i stygnie. Nadaremniebyśmy jej nawet z tego zarzut czynili, nie na chęciach tu zbywa zapewne, ale w organizmie samym społeczeństwa są przyczyny hamujące życie, jest choro-
ba, na którą lekarstwo może nie w mocy naszej. — Prowincya ta miała swe czasy świetne, dziś przeżywa kryzys, o której ostatecznych skutkach nie podobna wyrokować. Wielka część winy tego położenia spada na wychowanie i szkoły, tak sławione, nie bez powodów, a tak dla naszych interesów, charakteru, organizmu — szkodliwe i wynaturzające. Nie miejsce tu obszerniej mówić o tem psychologicznem zadaniu, któ-

na ogromne majątki monasterów i zapowiedział wyzolenie chłopów. Autor dramatyczny, jako artysta, wcale nie ołpiewia za grzechy niewierności przeciwko historii, Don Carlos Schillera, nie będąc zgodnym z prawdą dziejową, jest niemniej arcydziełem. Nie będziemy więc pytać autora o to, czy jego Dymitr do dziejowego Samozwańca jest podobnym — myśl jest piękna, charakter wielki, to nam zupełnie starczy. — Samo osnućie dramatu nastrożowało się z niezmiernymi efektami scenicznymi, które szczególnie pochwylił i wydatnił p. Falkowski.

Pomimo piękności tego obrazu jest to raczej obraz dramatyczny niż dramat dla sceny i jako taki sędzić go potrzeba.

W wykonaniu nie potrafił się oprzeć p. Falkowski wypowiedzeniu myśli swych i nie mógł przez to częstokroć rozwinąć charakterystyki. Stała mu na myśli jako Polakowi ta Polska, która wychowanie jej, Dymitr uosobia, Polska szlachetna, nieopatrzna, gorąca, wierząca w potęgę prawdy i idei a ścierająca się z krajem niewolą tatarską upadłym duchowo, zezwierconym, roznamienionym pod smaganiem despotyzmu... zresztą wcale nieprzygotowanym do przyjęcia reform, w istocie wcale nie do przyciągających... Bohaterami też pana Falkowskiego nie Dymitr i Szujscy, ale Polska zygmontowska i Rosya Iwana Groźnego, dwa światy tak różne od siebie, tak niesłychanie, krainowo sobie w pojęciach życia i z przeszłości zaczerpniętych siłach przeciwne, że nigdy do przejednienia, do spokojnego na siebie oddziaływania przejść nie mogły. Z historyczno-obyczajowego stanowiska nikt Rosyi wierznie nie odmawiał i z realizmem ratystycznym — szym nad niedawno zmarłego hr. A. Tołstoja. P. Falkowski jest tu więcej myślicielem, reformatorem niż poetą, chociaż momenta dramatyczne przedmiotu wybornie pochwylił i wydatnił.

Matka Dymitra, ojciec Hrehory, Szujski, Rosyanie w ogóle są dobitnie nacechowani. Ze świata polskiego najciśniej występuje Jezuita Sawicki i sama piękna postać Maryny. Lecz gdy u Tołstoja są ludzie, w tym dramacie przeważnie znajdujemy typy. Uposobienie

Wiedeń, 24 listopada.

Petersburg, 23 listopada.

Znalazłem w nim rzeczywiście pewne mylne po-
nia, a, co gorsza, rozmyślnie onych nakreślenie w
wizyjnej chwili, aby winnych zasłonić i wing z tychże
sędzi podjęciem zważyć na drugich. — Słowem, nie
stworzył owej epoki (1830—1831) bezstronną i
prawiedliwą, — lecz obraz w duchu stronnictwa
reślony.

Nim mi czas i okoliczności dozwolą, ogłosić szczerą odpowiedź na inne, wyłnie przedstawione fakta, otestuję tu dziś już publicznie w obec całej Pol-
i przeciw najgłówniejszemu fałszowi: przeciw przed-

oddają za wygórowaną cenę w posesję włościanom, których koniec końcem nie gorzej ruinują, jak żydzi włościan litewskich. Otóż dzieci kupców kwitną zdrowiem i odznaczają się objętością niepomierną. Wątl zaś kon-skrypcy są to po większej części dzieci „fabrycznych ludzi,” jak tu nazywają klasę wyrobniczą.

Sądźmy, że obok niepomysłnych warunków klimatycznych nie małym powodem tak smutnego stanu higienicznego i sanitarnego stanu stolicy są nędzne mieszkania. W Petersburgu masa jest mieszkań w lochach (nazywają się tutaj pod w a ł a m i). Mieszczą się w nich z a w s z e stróże domów i tak zwani Szwajcary, rzemieślnicy, wyrobnicy, dorózkarze itd. Oprócz zwykłej wilgoci, panującej prawie we wszystkich dolnych piętrach petersburskich domów, lochy te corok przy podnoszeniu się wody w Nowie zalewane bywają wodą — szczególnie w części miasta znajdującej się bliżej rzeki. Owi więc bladz i nędzni kon-skrypcy są to żyjące świadki tych niepomysłnych warunków życia i zdrowia licznęj i biednęj części ludności tutejsz.

Ponieważ mówimy o zdrowiu, nie bardzo więc zboczemy od przedmiotu naszego, powiedziawszy słów kilka o kursach dla kobiet przy medycznej akademii tutejsz. Rosyanka, p. Susłowa, była pierwszą kobietą w Europie, która zdobyła dyplom na stopień doktora medycyny. Za jej przykładem poszło bardzo wiele kobiet rodaczek jej i dziś na 65 słuchaczek na rozmaitych uniwersytetach europejskich liczą 41 Rosyank, studiujących prawo, medycynę i filozofię. Dążność ta wywołała potrzebę otworzenia przy tutejsz akademii medycznej kursu dla kobiet na próbę. Próba ta świetnie się udała, i uczące się kobiety swym taktem w postępowaniu, swym zamiłowaniu do pracy zjednają ogólny szacunek uczącej się młodzieży i pochwały ze strony profesorów. Dziś w kierunku równouprawnienia kobiet (w najlepszym słowa tego znaczeniu) Rosya przoduje innym państwom, gdyż w ubiegłym tygodniu wzięto, czy kobieta może prowadzić cudze sprawy w sądach i w ogóle czy może być adwokatem, rozstrzygnięta została potwierdzająco, a więc wkrótce być może kobiety zaczęłyby studiować prawo.

Gdybyśmy nie wiedzieli, jak fatalne znaczenie ciąży nad słowem „nihilizm,” tym produktem zrodzonym na rosyjskiej ziemi, powiedzieliśmy, że to są owoce nihilizmu... Jeżeli jednak oczyszcimy słowo to ze wszystkich przypisywanych mu złoceń z drogi moralności i honoru — jeżeli zajrzymy w głąb i obiektywnie sądzić będziemy o skutkach, jakie nihilizm za sobą pociągnął, zupełnie inaczej przedstawi się nam ten potwór tak fałszywie „nihilizmem” nazwany.

Wyobraźmy sobie naród a przynajmniej inteligentną część jego, trzymaną od wieków w ręku despotycznych rządów, które zawsze znajdują w okół siebie ludzi gotowych nieść im swe usługi. Naród, który bezkarnie nie mógł wymówić słowa „swoboda,” lecz tymczasem chciwie chwytający wszelki jej promyk przenikający przez mur chiński, którym tak długo Rosya była opasana. Reformy Piotra wraz z powierzchownością wzniosły już cząstkę starej cywilizacji — dla rządzących tylko, lecz nie zmieniły w niczem dzikości i ciemności narodu. Rzucone ziarno trzymane przez sto lat prawie w ciasnych granicach dzikie i jeszcze dzikie pojęcie o prawie człowieka nad człowiekiem, obszło nareszcie w czasie, gdy warunki zmieniły się na lepsze — obszło, lecz koszlawe, pokrzywione... Nie ziarno więc winne, ale warunki, w których się ono znajdowało. Jak Piotr zaczął swe reformy od golenia bród, tak nihilizm wprowadził strzyżenie włosów u kobiet, nie golenie bród u mężczyzn i najzupełniejszą abnegację w stosunku jak mężczyzn tak też i kobiet. Zarzucając tę sekcję „negowanie” wszystkiego. Lecz jeżelibyśmy chcieli zgłębić ówczesny stan umysłowy moralny i kulturowy Rosyi, znaleźlibyśmy, że apostołowie ci kompletnie nie mieli nic do negowania, ponieważ nie nie wpływało na rozwój umysłowy i moralny ciemnych mas.

Duchowieństwo, ten pierwszy przewodnik cywilizacji i moralności u ludów zachodnich — było również ciemne jak masy. Byli to urzędnicy niezawsze sumiennie spełniający obowiązki swoje. Szkoła służyła do zagwożdżenia zdolności jakichkolwiek błądów... Życie samo nie dawało a jeszcze i teraz nie zawsze daje potrzebny materiał do rozwoju umysłowego, moralnego i państwowego społeczeństwa całej. Nie więc dziwnego, że gdy węgry despotyzmu trochę osłabły, wszystko, co myślało, cierpiało i dążyło do czegoś wyższego — wyrwał się z żelaznych szpon krępujących ich myśli — z całym zapalem młodzieńczej i niedoświadczonej rzuciło się szukać tego, co było dotąd ich ideałem — swobody — swobody myśli i słowa. Potworne poglądy „nihilistów” były wyrobione życiem samem, były produktem tego społeczeństwa, które szukając wyjścia z zaczerpniętego koła niewoli, poniżenia, szukało ratunku — i uchwyciło brzytwę... Nihilizm jednak zrodził ludzi, którzy pogodzeni się dziś z rzeczywistością jako z niezbędnym historycznym faktem, dążą do przeprowadzenia idei ludzkich, mogących w przy-

stawieniu przez p. T. Morawskiego jednego z najważniejszych epizodów tej epoki, to jest wyprawy i niepowrotu korpusu jen. Ramoryno, co się głównie do poddania Warszawy i do upadku sprawy naszej przyczyniło.

P. Teodor Morawski wspomina tylko bardzo pobieżnie o dwóch rozkazach, danych jen. Ramoryno z d. 2 i 4 września a w swej notce (str. 436), w której przytacza zdanie jen. Kozłowskiego, że jen. Krukowiecki skłonny się okazał do rokowania, spodziewając się przeciągnąć takowe, a tymczasem sprowadzić korpus Ramoryny, któremu powtórnie najgłośniejsze przesłał rozkazy; — do tego słusznego zdania jen. Kozłowskiego p. T. Morawski dodaje z drugiej strony: „Jeżeli Krukowiecki nakazał jen. Ramorynie zbliżyć się do stolicy, to nie dla jej obrony.” (1?)

Na str. 437 mówi dalej p. T. Morawski: „Czynione przez Paszkiewicza przygotowania do przeprawy przez Wisłę poprowadziły do wniosku, że będzie się starał odciąć od Warszawy korpus Ramoryny. Dla tego ostatniemu, który na radzie wojennej w Piascu (31 sierpnia) postanowił być dalej posunąć się ku Terespolowi i, jeśli można zdobyć Brześć, postanowienie rozkaz (d. 2 września) cofnięcia się do Łukowa i takowy we dwa dni ponownie.”

Zas na str. 446, opisując dzień 7 września, to jest ataku Warszawy, p. T. Morawski pisze: „Ramoryne, (który dopiero dnia tego w Międzyrzeczu dowiedział się i to przypadkiem (1) o niebezpieczeństwie stolicy) mniemał już w bliskości.”

Są to może manewry mądrości dyplomatycznej byłego p. ministra, ale nie ma tu wcale mowy o stanowczym rozkazie powrotu do stolicy, przesłanym Ramorynie z Warszawy dnia 27 sierpnia a który tenże generał odebrał d. 30 sierpnia (a zatem dzień przed 31 sierpnia decyzji w Piascu pomaszerowania na zdobycie Brześcia bynajmniej mu nie nakazane).

P. Teodor Morawski, jako minister w owęj chwili, musiał wiedzieć o tym rozkazie z dnia 17, a dosłownie do rąk Ramoryny dnia 30 sierpnia; — ale gdyby na-

szłości przerodzić i przekształcić społeczność. Nihilizm zrodził naprzód „modę” kobiecej pracy — dziś uczą się, ale już nie dla mody.

Ciasne ramki listów naszych, nie pozwalają nam objąć w jednym wiernym obrazie wszystkich faz, przez które przechodziła myśl i idea państwową w Rosyi. Gdybyśmy chcieli zapatrywać się na rozwój społeczny tego państwa z takiego punktu, z jakiego zwykle zapatrujemy się na rozwój państw zachodnich — popelnilibyśmy błąd wielki, tak bardzo różne są warunki historyczne, państwowe, ekonomiczne, społeczne, obyczajowe i klimatyczne...

Za pierwszym rządowym głosem w sprawie hercogowińskiej o którym już Wam pisałem, zjawiał się w dzień w którym wysłałem ostatni mój list do Was, głos drugi. Pierwsze było prawdziwym ballon d'essai drugie jest niby profession de foi, — czy szczerem? o tem wątpimy. Rzecz dziwna, równo z ogłoszeniem tej noty a nawet w tym samym dniu, kiedy rząd tutejszy solennie zaręczył, że „nigdy jeszcze Europa nie znajdowała się tak usposobiona do pokojowego usunięcia wszelkich mogących wpłynąć na jej spokój trudności” — papiery na giełdzie spadły. Journal de St. Ptersbourg pismo półrządowe starało się przekonać publiczność, że podobne spadanie kursów wcale nie jest spowodowane obecnym politycznym położeniem Europy, i jest tylko „spekulacją giełdową.” Gołos zaś stara się dotąd przekonać Anglię, że Rosya sprzymierzona z Austrią i Niemcami nie bez Anglii nie przedsięwzięmie.

Sympatyja do „braci Słowian,” w publiczności tutejsz na pozór się zmniejszała, o ile sądzić o tem można z pism tutejszych; lecz propaganda słowiańska szerzy się widocznie i przenika w klasy najniższe. Członkowie komitetu słowiańskiego rozdają broszury o Hercegowinie w cerkwiach w szynkach itd. Pomimo pokojowych upewnien nikt nie wątpi, że jesteśmy w przededniu ważnych wypadków.

Jeżeli wieczór liberalno-muzyczny na korzyść braci Słowian nie udał się tu, (sala była na pół pustą) za to w Moskwie, wieczór ten odbył się przy pełnej sali, — to jest miejsca były zajęte, lecz pieniądze za nie nie doszły na miejsce przeznaczenia, a wiele osób musiało wyjść bez ciepłego odzienia — Wieczór ten nazywa się teraz wieczorem „w którym chciano ubrać hercegowinę a rozebrano Moskiewczan.” Po skończonym przedstawieniu publiczność tak gwałtownie rzuciła się do wyjścia, że zlamala baryerę za którą wisiały wierzchnie odzienia i nazajutrz 36 osób podało skargę do policji o zatrącenie na tym wieczorze wierzchniego odzienia i kaloszy.

W istocie, jeżeli bogaty, miljonowy prawie człowiek, jak były prezydent miasta Moskwy p. Schumacher dziś uwięziony brał udział w nieczystej sprawie banku komercyjnego, o którego bankructwie, a obecnie likwidacyi pisałmy, dla czegoż by między publicznością moskiewską nie miało się znaleźć kilka osób które przywłaszczyły sobie futra...

W ubiegłym tygodniu tutejsze „towarzystwo geograficzne,” uroczyscie przyjmowało profesora Nordenschilda, który stał na czele północnej ekspedycji Szwedzkiej, wyprawiony na koszt prywatny dla odszukania komunikacji wodnej między Syberyą a Europą. P. Nordenschild szczęśliwie przepłynął Karskie morze — i dostał się do uścia Jenisieja.

Pessimisci tutejsi dowodzą, że odkrycie do drogi handlowej, z czasem, za jakich lat 30 ułatwić może transport grawitu — na 100 lub 200 tysięcy rocznie... i to jeżeli się okaże, że droga odkryta przynajmniej trzy miesiące wolna jest od mas lodowych które dotąd drogę tę utrudniały. P. Nordenschild jest rodem z Finlandyi początkowe nauki pobierał w Helsyngforsie. Zatem nie idzie aby p. N. niby umiał po rosyjsku. Przeciwnie nie mówi tym językiem zupełnie — co jednak nie przeszkadza Rosyanom przyswajać go sobie...

NIEMCY.

* Berlin, 26 listopada. Na dzisiejszym posiedzeniu parlamentu niemieckiego obradowano dalej nad etatem. Etaty najwyższej Izby obrachunkowej i najwyższego trybunału dla Rzeszy niemieckiej przeszły bez dyskusji. Etat administracyjny poczt i telegrafów, nad którym następnie obradowano, dał deputowanemu Schmidtowi (z Szczecina) sposobność do wypowiedzenia życzenia, aby konwencja berneńska rozszerzona przyjęciem do związku państw południowo-amerykańskich położonych na południu ekwatora. Mówca uskarżał się dalej z powodu wysokich należności transito-nych, jakie nakładają na przechodzące depeze rządy Belgii i Szwajcaryi i zawezwał urząd zagraniczny, by działał w duchu zniżenia tychże należności. Deputo-

wet sam p. Morawski o tem nie wiedział, mógł go być o tem szczegółowo i dokładnie zawiadomić, w chwili, kiedy swoje „Dzieje” pisał, osiadły w Paryżu pułkownik Breański, któremu słusne pochwały oddaje i który mu często (jak to noty p. Morawskiego dowodzą) za źródło służył do podkładania swojego zdania.

Ze szan. pułkownik Breański znał ten rozkaz, do wód tego jest następujący: W papierach przekazanych mi przez generała Krukowieckiego znajduję się następujący dokument ręki szefa sztabu głównego, generała Lewińskiego.

„Dnia 5 września 1831. Proszę pułkownika Breańskiego o zakomunikowanie załączonego brulionu przesłanego rządowi narodowemu, który go sobie przedstawić kazał.

J. Lewiński, generał brygady.” Na tem wezwaniu dopisane jest ręką jen. Krukowieckiego:

„Jest to brulion rozkazu przesłanego przez zastępcę naczelnego wodza generała Małachowskiego pod dniem 27 sierpnia generałowi Ramoryno powracania do Warszawy. Rozkaz ten był mi wręczony 30 sierpnia w przytomności jener. Prądzyskiego i mego adjutanta Lessla — którego on nie dopełnił i tego samego dnia pomaszerował do Brześcia.

J. hr. Krukowiecki.” Lubo dla mnie, znającego rzecz tak dokładnie, świadectwo to było aż nadto dostatecznem, pragnąłem jednak dla czytelników mój Teki narodowej i dla całej publiczności bezstronnej zupełnie potwierdzenia tego faktu. Udałem się przeto listownie do jen. Rybińskiego, ostatniego naczelnego wodza, u którego były całe archiwa wojskowe wywiezione z Polski.

Generał Rybiński nadesłał mi z Paryża świadectwo następujące:

„Dnia 30 sierpnia Ramoryno odebrał rozkaz, ażeby wracał w spiesznym pochodem do Warszawy — ten odmówił.

wany Liebknecht przytoczył kilka wypadków naruszenia tajemnicy listów. List wysłany przez mówcę do jednego z jego przyjaciół politycznych mieszkającego w Hamburgu, dostał się wprawdzie do rąk adresata, lecz z wyraźnymi śladami naruszenia pieczętka, a to samo można powiedzieć o liście wysłanym do niego z Frankfurtu nad Menem. Jeneralny dyrektor poczt i telegrafów Stephan, zaprzeczył kategorycznie, jakoby w wypadkach co dopiero przytoczonych zaszło umyślnie lub złośliwie naruszenie tajemnicy listów. Przy-padkowe uszkodzenie koperty jest w obec tego, że papier jest cienkim, a w jednym wozie przewozi się setki tysięcy listów, znalazł w osobnym schowaniu dokument z napisem: „Naruszenie tajemnicy listów.” — Wszystko, co dokument ten zawierał, był rozkaz Fryderyka W. z czasów wojny siedmioletniej, a w którym wykazie polecono pomorskim poczmistrzom, by dali baczność na korespondencje szwedzkich szpiegów, i dalsze rozporządzenia wydane w połowie bieżącego stulecia, zakazujące poczmistrzom tropić za treścią listów loteryjnych. Śledztwo zarządzone w 2 czy 3 przypadkach zasłagało za jego urzędowania rzeczywistego naruszenia tajemnicy listów wykazało, że z wypadkami temi polityka nie miała wspólnego i że chodziło tu jedynie o miłośki (wesolność). Deputowany Liebknecht odparł na to, że p. Stephan uczyniłby lepiej, gdyby miało odpiarać zarzuty niewczesnymi dowcipami, polecił zbadać przytoczone przez niego (Liebknechta) wypadki.

Deputowany dr. Bamberger przemawiał za zaprowadzeniem osobnych międzynarodowych kart korespondencyjnych z stemplem dziesięciofennygowym, która to myśl doznała ze strony Izby i ławy rządowej chętnego poparcia. — Następne rozprawy obracały się około kwestyi oznaczającej należytości za przesyłkę depeze. Dewut. Sonnemann przemawiał za zniżeniem należytości przy tych depezach, które obecnie kosztują mniej niż markę i polecał podwójną takse za nagłe depeze giełdowe.

AUSTRIA I WĘGRY.

* Wiedeń, 24 listopada. Na wczorajszym posiedzeniu Izby poselskiej zawiadomili marszałek urzędowo o śmierci księcia Franciszka Modeńskiego i został umocowany do wynurzenia cesarstwa współzucia Izby z powodu zgonu członka rodziny cesarskiej. Następnie interpelował dep. Schönerer odośnie do wniesionej niedawno przez dr. Koppa noweli małżeńskich, przewodniczącego w wydziale wyznaniowym, czy i kiedy wydział ten przedłoży wniosek do ustawy o obowiązujących ślubach małżeńskich i sprawozdanie o wniosku deput. Fuxa, odnoszącego się do wypędzenia Jezuitów. Deputowany Hopfen, przewodniczący w wydziale wyznaniowym odparł na to, że nie może dać odpowiedzi przed uwiadomieniem o tej interpelacji wydziału wyznaniowego. Resztę posiedzenia wczorajszego zajęły nie nie znaczące obrady.

Dyskusye budżetowe w przyszłym rozpoczną się tygodniem.

W sprawie odpowiedzi na dwie znane interpelacje (z których jedna „wiernokonstytucyjna” tyczyła się tylko sprawy cłowej a naganającą dotychczasowy kierunek ku obniżaniu cel zniżający, żądała systemu protekcyjnego; druga, wniesiona przez Polaków i stronictwo prawe przedstawiała smutne ogólne położenie teraźniejszej rolnictwa, rzemiosła, przemysłu i handlu, a żądała się rządu, jakich zamierza użyć środków w celu podźwignięcia stosunków ekonomicznych i jaki ma plan działania pod tym względem, a zarazem za-pytwała się, jakich zasad myśli się trzymać na przyszłość w jednej z tych spraw ekonomicznych, mianowicie w sprawie cłowej i handlowej), oż korespondent wiedeński C z a s u zaznacza, że obie te interpelacje choć różne, w jednym przeciw ważnym zgadzały się punkcie i to w tym, iż wyrażały pewną nieufność do gabinetu, twierdzi, że ministerstwo następujący zamierza wykonać obrot, aby wywiązać się z trudnego położenia: „Na jednym z najbliższych posiedzeń Izby, prezes gabinetu ks. Auersperg odpowiedzieć ma w imieniu całego ministerstwa, iż rząd nie może jeszcze przedłożyć Izbie zasad swego postępowania w sprawie cłowej, której się tyczy wyłącznie pierwsza interpelacja, a po części druga, albowiem co do tych zasad toczy jeszcze rokowania z ministerstwem węgierskiem; natomiast gotów jest odpowiedzieć na drugą interpelację co do swego postępowania w innych wewnętrznych sprawach ekonomicznych. Odpowiedź rządu co do głównego punktu drugiej interpelacji, zawierać będzie zapewne jakieś ogólności; ale ockolwiek rząd odpowie przez taki rozdział w swych odpowiedziach rozdzieli na parlamentarnym polu walki swoich przeciwników w sprawach ekonomicznych, bo w czasie tej swęj pier-

wszej odpowiedzi stanie jedynie naprzeciw Polaków i prawicy. Czy jednak pomimo tego obrotu nie przyłączy się do nich wówczas wielu deputowanych z lewicy, mianowicie z klubu postępowego? czy też owi deputowani będą woleli zaprzeczyć faktem zasadom przez siebie ogłoszonym, iż przedewszystkiem dbają o dobro ludu, o dobro rolnika i rzemieślnika — bliska przyszłość okaże. W każdym razie narażą albo ministerstwo albo siebie.”

Nie wchodząc w to, o ile prawdziwymi są te szczegóły, dodać nam należy, że minister handlu Chlamecky bawi obecnie w Pesscie, gdzie za jego współudziałem toczą się handlowo-celne obrady. Opowiadają wiele o wygórowanych żądaniach ze strony węgierskiej, utrudniających nie mało stanowisko rządu przedlitawskiego.

W węgierskiej Izbie deputowanych wystąpiła przy sposobności obrad nad budżetem opozycja parlamentarna dość silnie przeciw rządowi i jego stronnictwu. Deputowany Kallay, były konsul białogrodzki, wystąpił przeciw liczbie dziesięciu ministerstw resortowych a to już z powodu, że w Węgrzech wielki brak odpowiedzialnych osobistości, skutkiem czego dostają się częstokroć teki ministerialne w ręce ludzi zupełnie niedoświadczonych. Deputowany Kallay przemawiał za połączeniem ministerstwa kroackiego z ministerstwem dworu cesarskiego, a ministerstwa handlu z ministerstwem komunikacji. Prawica zgodziła się na uchwalenie funduszu dyspozycyjnego, pod warunkiem jednakże, że nie będzie ono identycznym z wotum zaufania dla prezesa gabinetu Tiszy.

Dziś odbywa się w Wiedniu pogrzeb arcyksięcia Franciszka Modeńskiego. Zmarły był ostatnim po mieczu potomkiem starożytnego rodu austriacko-estęjskiego. Spadkobiercą ogromnego jego majątku ma zostać mąż młodszej jego siostry, ojciec pretendenta hiszpańskiego don Karlosa. Starsza siostra zmarłego jest za hrabią Chambordem; najbliższą po tych dwóch krewną s. p. ks. Modeny jest córka jego brata Ferdynanda d'Este († 1849), żona ks. Ludwika Leopolda bawarskiego.

HISZPANIA.

* Madryt, 25 listopada. Równocześnie prawie z wydaniem w dniu 23 bm. przez don Karlosa proklamacyi do ochotników, a w której wezwał ich do stawienia ręce czoła wojskom alfonsystowskim, pobit w trzydniowej walce jenerał Quesada na czele jednej części hiszpańskiej armii północnej, zgromadzonych w wachodniej Pampelonie karlistów i obsadził na nowo miasto Pampelona. — Pospolite ruszenie w Katalonii w pełnym jest już toku i odniosło bardzo pożądane owoce. Ruch kolejowy w całej prowincyi już przywrócony. Stolica Katalonii, Barcelona, nadała jenerałowi Martinez Camposowi, który zajął miasto Seo de Urgel rozpoczął pomyślnie swą kampanię i oczyścił kraj z nieprzyjaciela, obywatelstwo honorowe. W Madrycie zgutowano Martinez Camposowi świętne przyjęcie.

Nuncyusz papieżki w Madrycie, kardynał Simeoni zawiadomił Watykan, że minister sprawiedliwości Kalderson Roblantes otrzymał polecenie układania się z nim co do sprawy konkordatu, po której załatwieniu mianowany będzie poseł hiszpański przy Watykanie. Rząd hiszpański pragnie nowy zawrzeć konkordat, gdy tymczasem Watykan jest jedynic za częściową zmianą obowiązującego dotąd konkordatu.

Don Karlos nową puścił w świat blagę. Oto organ jego Quartel Real pisze, że „król Karlos ocalał Kubę i honor Hiszpanii ofiarując zawieszenie broni, skutkiem czego zmieniła Ameryka swą w obec Hiszpanii postawę.” Organ ten ma tu na myśli ostatni list don Karlosa do króla Alfonsa, w którym zaofiarował mu na wypadek wojny z Ameryką zawieszenie broni.

HERCOGOWINA.

* W tych dniach zmuszoną była załoga turecka opuścić blokhauz Preskiej, będący jednym z najważniejszych punktów w okręgu zubezańskim. Oddziałem powstańców, który wyparł zjad załogę turecką, dowodził były kapitan francuzkich żuawów Barbier. Znaczne zapasy żywności i broni, jakie przy tej sposobności wpadły w ręce powstańców były pożądaną zdobyczą dla powstańców, którzy Zubę przeobrażają w wielki oboz zimowy. Gdyby w razie oczekiwanego walnego starcia udało się powstańcom pobić nieprzyjaciela w takim razie mogliby w tej od natury obwarowanej okolicy przecekać spokojnie do wiosny i zmusić zarazem warownią Goransko a przedewszystkiem Nikisz do kapitulacyi. W tym stanie rzeczy tem większego nabiera znaczenia doniesienie wiedeńskiej Polit. Cor. wedle której 6000 Czarnogórców

mu kazali pospieszyć do obrony stolicy, gdyby był nadszedł na końcu drugiego dnia szturm, nieprzyjacieli byłby odparty niezawodnie z największą stratą. Warszawa dotąd byłaby niewzięta.”

Jakim się sposobem stało, że ks. Adam Czar-torski będący 30 sierpnia przy korpusie Ramoryny, o tym rozkazie, jaki się zdaje, nie miał wiadomości (jak to powyższy jego list twierdzi) i czy szef sztabu korpusu Ramoryny (czyli raczej jego sternik, gdyż Ramoryno nie znał ani kraju ani języka i w końcu powstania przybyły, był tu tylko firmą), czy hr. Władysław Zamojski księcia Adama o tym rozkazie zawiadomił, czy nie, to może kiedyś jeszcze historia bliżej wywieści.

Alle da czego p. Teodor Morawski jako dziejopisarz (któremu przed wszystkimi nakazana jest bezstronność) wypadki owęj epoki tak mylnie i stronniczo przedstawił, aby winę sprawców klęsk naszych zasłonić a podejrzeniami innych obarczyć, o tem opinii publicznej i bezstronnej historii sąd pozostawiam.

Protest ten mój polecam życzliwej uwadze wszystkich redakcyi pism naszych z prośbą, aby takowy w interesie historii i prawdy, w szpaltach swych ogłosić raczyły.

Jako wierny sługa ojczyzny, której całe moje życie poświęciłem, i jako jeden z najbliższych świadków owęj epoki, przy dyktatorze i wszystkich naczelnych wodzach aż do końca uważałem ogłoszenie tego protestu jako obowiązek sumienia i honoru.

Berlin, 27 listopada 1875.

Karol Forster.

„Więcej ci nie piszę, gdyż sam przygotowuję historię powstania owęj epoki.

Paryż, 27 kwietnia 1872.

Jenerał Rybiński.”

Dowiedzionem wigo jest o czem pan Teodor Morawski zupełnie i roztęplnie przemilczał, że Ramoryno odebrał rozkaz do spiesznego powrotu i że nie tylko odmówił posłuszeństwa i nie wrócił ale przeciwnie oddalił się więcej jeszcze od Warszawy.

Drugi rozkaz, o którym autor Dziejów w także przemilczał, aby okazać, że jenerał Krukowiecki już z upadkiem Warszawy uważał rzecz za straconą i że nie chciał dalej stawiać oporu — a co równie jest nieprawdą — dowodzi następujący rozkaz wysłany dnia 6 września zaraz po wzięciu Woli.

„Do jenerała Ramoryno!

„Zawiadomienie, że nieprzyjacieli atakował Warszawę i opanował Wole oraz dwa wewnętrzne dzieła, i rozkaz udania się z większą częścią piechoty do Kałuszyna, zająć zaś Siedlec i przystępów do tego miasta jazdą a to z powodu, że następne wypadki wymagać mogą połączenia się wszystkich sił naszych.”

Krukowiecki.”

Dowody te są stanowcze i niezaprzeczane. Dla czego jednak w dziele swem p. Teodor Morawski zupełnie o tem przemilczał a winę dowodów korpusu Ramoryny, którzy go wstrzymali od powrotu, przez rzucenie podejrzeń na innych, że ostatni mu do tego rozkazu nie dali, zwałich usiłował?

Thumaczył to zagadkę list z korespondencyi księcia Adama Czartoryskiego z wysłanymi do Paryża i Londynu delegatami polskimi, pisany już z zagranicy, z Lipska, 23 października 1831 r., ogłoszony temu lat kilka przez Wład. Platera w Album Rappers-wilskiemi a zawierający te słowa:

„Rzeczpubliczna mogła jeszcze w ostatniej chwili być ocaloną; to jest Warszawa mogła nie być wzięta, gdyby tylko byli korpus Ramoryna odwołali, gdyby

Na wyprzedaż gwiazdkową

zniżyłem w cenie znaczną część towarów lokeciowych i sprzedaję takowe już niżej ceny zakupna, oraz suknie gotowe, szlafroki, paletoty i kabaty podług najnowszych kroi.

F. Bogusławski.

5 przy Nowej ul. 5 w Bazarze.

(192)

SKŁAD

haftów, koronek, firanek, płótna, stołowej i gotowej bielizny

W. Jerzykiewicz
w Poznaniu

poleca w wielkim wyborze osobicie zakupione w Paryżu

NOWOŚCI

w kołnierzykach, żabotach, kokardach, czepkach, bieliznie itd.

jako też

(5797)

suknie wieczorkowe i balowe

podług najwiecejszych modeli paryzkich.

C. Heymann

dawniej Z. Zadek & Co.

Wilhelmowski plac Nr. 2.

obok Hotelu de Rome

(6109)

poleca do łaskawego uwzględnienia swój nowo urządzony

handel towarów białych, wstążek i towarów krótkich.

Ceny bogato asortowanego składu **znacznie niższe** i podają dla tego sposobność do korzystnych

zakupów gwiazdkowych.

C. HEYMANN

dawniej Z. Zadek & Co.

Wilhelmowski plac Nr. 2 obok Hotelu de Rome.

CENNIK

fabryki bielizny

A. z Pawłowskich Kaufmann.

Poznań, Sapieżyński plac 1.

od do

tal. sg. tal. sg.

Bielizna dla panów.

Dzienne koszule sztyngowe i sztyfonowe	1—	15
" " z delikatnymi liniami przodkami i mankietkami	110	2—
" " z kolorowanymi przodkami	110	2—
" " z haftowanymi przodkami	110	9—
" " z francuskimi przodkami	120	215
Dzienne koszule z liniami i cienkimi przodkami	115	6—
Koszule nocne	20	3—
Gacie	25	3—
Angielskie kołnierzyki w wszelkich formach, tuzin	115	4—
mankietki	3—	6—
Haftowane i z fałdami przodki do dziennych koszul	5	10—
Szkarpetki dla panów, para	74	1—
Krawaty w wszelkich kolorach i deseniach.		

Damskie dzienne koszule od 1 do 8 tal.

Nocne koszule czysto lniane	115	9—
Kaftanki nocne sztyngowe, pikowe	25	3—
Delikatne kaftanki nocne sztyr., batyst., brylantin.	120	10—
Majtki sztyngowe	20	3—
walisyowe	1—	2—
Spódnice	1—	25—
Spódnice z powłokami	2—	30—
Pencoir	110	10—
Czepki nocne	10	3—
Czepki negliżowe	10	5—

Layette, wyprawy dla dzieci od 20 do 200 tal.

Wszelka bielizna sztyngowa lub lniana dla chłopców i dziewcząt każdego wieku
Lniane chustki do nosa dla panów i dam od 1 tal. 20 sgr. do 12 tal.
Machiny do szycia wszelkich systemów pod kilkoletnią gwarancją wraz z dokłądną nauką. (5447)

Kołdry watowane

wszelkich kolorów i wielkości z pokryciami i bez takowych.

Stołowa bielizna i ręczniki

po wszelkich cenach i jakości.

Koronki haftowe w największym wyborze.

Cylindry do przerywania przeciągu powietrza dla okien i drzwi

składające się z cylindrów bawełnianych pociągniętych lakiem, praktyczne, trwałe, tanie są do nabycia tylko w **składzie fabrycznym towarów gumowych** w Hotelu de Rome. (6038)

Wielka wyprzedaż

odłożonych towarów, przyczem partya jedwabnych materyi, po zniżeniu cenach **lecz tylko za gotówkę** w

handlu Płócien, Okryć, Bławatów

(6125)

i Towarów modnych.

W. Kukulińskiego & Spł.

Dyrekcya Główna

Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego.

Na skutek wniesionych żądań o wystawienie i wydanie duplikatów w miejsce zagubionych, skradzionych lub zniszczonych listów zastawnych i kuponów a mianowicie:

I. Listów zastawnych okresu III. seryi 1-6j

Lit. A na rs. 3000 N. 4299 z 5-a kup. od półrocza 1-go 1873 r.
Lit. B. na rs. 750 N. 11743 bez kuponów, 13408, 15115, 20010, 26643, 139087 z 5-a kuponami od półrocza 1-go 1873. **Lit. C na rs. 150** N. 31169 z 5-a kuponami od półrocza 1-go 73, 31246 bez kuponów, 31427, 33100, 33391, 37239 z 5-a kuponami od półrocza 1-go 73, 37276, z 6-a kup. z półrocza 1-go 72 i od półrocza 1-go 73 do 1-go 75, 37950, 41277 z 5-a kup. od półrocza 1-go 73, 42696 bez kup., 46851, 48346, 51793, 52661 z 5-a kup. od półrocza 1-go 73, 53304 z 5-a kup. od półrocza 1-go 72, 2-go 72, 1-go 74, 2-go 74, 1-go 75, 56834, 61625, 62309, 63332, 65182, 70476 z 5-a kuponami, od półrocza 1-go 73, 72253 bez kuponów, 76005, 76687, 76884, 78030, 78357, 78534, 79291, 79475, 79634 z 5-a kuponami od półrocza 1-go 73, 80173 bez kuponów, 80541, 80678, z 5-a kuponami od półrocza 1-go 73, 81501, 81512 z 6-a kuponami od półrocza 2-go 72, 81982, 82223, 83152, 85372, 86444 z 5-a kuponami od półrocza 1-go 73, 86530 z 6-a kuponami od półrocza 2-go 72, 86733 z 5-a kup. od półrocza 1-go 73. **Lit. D na rs. 75** N. 91442 z 5-a kup. od półrocza 1-go 73, 91483 bez kup., 91702 z 4-a kup. od półrocza 2-go 73, 91827 z 8-a kup. od półrocza 2-go 71, 91967 z 4-a kup. od półrocza 2-go 73, 93563 bez kuponów, 93604 z 4-a kup. od półrocza 2-go 73, 93755 z 5-a kup. od półrocza 1-go 73. 94833, 95483, 95837, 96638, 97078, 100438, 100510 z 4-a kup. od półrocza 2-go 73, 100600 z 1-m kup. z półrocza 1-go 72, 102013 bez kup. 102730, 106728 z 4-a kup. od półrocza 2-go 73. **Lit. E na rs. 30** N. 113569 z 4-a kup. z półrocza 1-go 73, 1-go 74, 2-go 74, 1-go 75; 118374 z 3-a kup. od półrocza 1-go 74; 120447, 120943 z 4-a kup. od półrocza 2-go 73; 122996 z 5-ciu kuponami od półrocza 1-go 1873 r. 124936 z 3-a kup. od półrocza 1-go 74, 125560, 130963 z 4-a kup. od półrocza 2-go 73. 131524, 131546, 131738 z 3-a kup. od półrocza 1-go 74; 133933 z 6-u kup. z półrocza 1-go 71, 2-go 72, i od 2-go 73 do 1-go 75; 133934 z 5-u kup. z półrocza 1-go 71, 2-go 72, 1-go 74, 2-go 74, 1-go 75; 133935 z 9-u kup. od półrocza 1-go 71; 145769 z 8-u kup. od półrocza 2-go 71.

II. Listów zastawnych okresu III. seryi 2-6j

Lit. A na rs. 3000 N. 202477 z 9-u kup. od półrocza 1-go 71, 1-go 72, 11836 z 2-ch półroczy 1-go 71 i 2-go 71, 13250 z półrocza 2-go 71, 19745, 28131 z 2-ch półroczy 1-go 71 i 2-go 71; 28628 z półrocza 1-go 71, 140965 z półrocza 2-go 71. **Lit. C na rs. 3** N. 31680, 33539, z półrocza 2-go 71 38109, z półrocza 1-go 70, 38820 z 2-ch półroczy 1-go 71 i 2-go 71, 40852 z 7-u półroczy 1-go 71, 2-go 72 i od 2-go 73 do 1-go 75, 41210, 49279 z półrocza 1-go 71, 49823 z 7-u półroczy 1-go 71 i od 2-go 72 do 1-go 75, 52383 z 7-u półroczy 1-go 72, 57543 z półrocza 1-go 71, 57971 z półrocza 2-go 71, 63159 z półrocza 1-go 71, 65110 z półrocza 2-go 71, 72835 z półrocza 1-go 71, 78044 z 2-ch półroczy 1-go 71 i 2-go 71. **Lit. D na rs. 1 ks. 50** N. 95479 z 6-półroczy 1-go 72 i od 1-go 73 do 1-go 75, 102486 z 2-ch półroczy 1-go 71 i 2-go 71, 104131 z półrocza 2-go 71, 106498 z 2-ch półroczy 1-go 71 i 2-go 71. **Lit. E na kop. 60** N. 113174 z 7-u półroczy 1-go 70, 1-go 72, 2-go 72, 1-go 73, 2-go 73, 2-go 74 i 1-go 75, 114079 z 8-u półroczy 1-go 71 i od 1-go 72 do 1-go 75.

III. Kuponów od listów Z-nych okr. III. seryi 1-6j

Lit. B na rs. 15 N. 10754 z półrocza 1-go 71, 10893 z półrocza 1-go 72, 11836 z 2-ch półroczy 1-go 71 i 2-go 71, 13250 z półrocza 2-go 71, 19745, 28131 z 2-ch półroczy 1-go 71 i 2-go 71; 28628 z półrocza 1-go 71, 140965 z półrocza 2-go 71. **Lit. C na rs. 3** N. 31680, 33539, z półrocza 2-go 71 38109, z półrocza 1-go 70, 38820 z 2-ch półroczy 1-go 71 i 2-go 71, 40852 z 7-u półroczy 1-go 71, 2-go 72 i od 2-go 73 do 1-go 75, 41210, 49279 z półrocza 1-go 71, 49823 z 7-u półroczy 1-go 71 i od 2-go 72 do 1-go 75, 52383 z 7-u półroczy 1-go 72, 57543 z półrocza 1-go 71, 57971 z półrocza 2-go 71, 63159 z półrocza 1-go 71, 65110 z półrocza 2-go 71, 72835 z półrocza 1-go 71, 78044 z 2-ch półroczy 1-go 71 i 2-go 71. **Lit. D na rs. 1 ks. 50** N. 95479 z 6-półroczy 1-go 72 i od 1-go 73 do 1-go 75, 102486 z 2-ch półroczy 1-go 71 i 2-go 71, 104131 z półrocza 2-go 71, 106498 z 2-ch półroczy 1-go 71 i 2-go 71. **Lit. E na kop. 60** N. 113174 z 7-u półroczy 1-go 70, 1-go 72, 2-go 72, 1-go 73, 2-go 73, 2-go 74 i 1-go 75, 114079 z 8-u półroczy 1-go 71 i od 1-go 72 do 1-go 75.

IV. Kuponów od listów Z-nych okr. III. seryi 2-6j

Lit. B na rs. 15 N. 208500 z półrocza 2-go 71. **Lit. C na rs. 3** N. 217782 z 2-ch półroczy 1-go 71 i 2-go 71, 217823 z 2-ch półroczy 1-go 72 i 2-go 73, 226110 z 2-ch półroczy 2-go 72 i 2-go 73, 228555 z 9-półroczy 1-go 70, 2-go 70, 1-go 71, 1-go 72, 2-go 72 i od 2-go 73 do 1-go 75, 239628 z 3 półroczy 2-go 72, 1-go 73 i 2-go 73. **Lit. D na rs. 1 kop. 50** N. 260286 z półrocza 1-go 71, 262830, 267442 z półrocza 2-go 71.

Dyrekcya główna w wykonaniu art. 124 i następnych prawa z dnia 1/13 czerwca 1825 r. i § 213 i następnych prawa z d. 28 czerwca (10 lipca) 1860 r. wzywa niniejszem każdego posiadającego którykolwiek z listów zastawnych lub kuponów, wyżej wymienionych, aby się z takowym zgłosił do Dyrekcji Główny Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego w Warszawie, przed upływem roku jednego, licząc od dnia dzisiejszego, — te bowiem rzeczone listy zastawnych i kuponów, z którymi się w oznaczonym przeciągu czasu nie zgłoszono, za niemające żadnej wartości ogłoszone zostaną a w ich miejsce duplikaty, stronom interesowanym wydane będą.

W Warszawie dnia 27 marca (9 kwietnia) 1875 roku.

Prezes, rzeczywisty radca stanu **Mengden.**

P. o. pisarza, **Nowosielski.**

Centralne biuro anonsów Rudolfa Mosse'go, Berlin,

z filiami w Wroclawiu, Kamienicy (Chemnitz), Kotonii, Dreźnie, Frankfurcie n. M., Halli n. S., Hamburgu, Lipsku, Magdeburgu, Monachium, Norymberdze, Pradze, Strassburgu, Stuttgarcie, Wiedniu, Zurichu i t. agenturami we wszystkich znaczących miastach europejskich (5410)

w Poznaniu u pp. G. Fritsch & Co. Mińska ul. Nr. 40 przyjmują

dla wszystkich dzienników
mianowicie dla **Dziennika Poznańskiego**, Berliner Tageblatt, Post, Kreuzzeitung, Deutscher Reichsanzeiger i Königlich Preussischer Staatsanzeiger, Militär-Wochenblatt, Neue Volkszeitung, Gerichtszeitung, Germania, Kladderatsch, monachijskich Fliegende Blätter itd.

anonsy po oryginalnych cenach taryfowych
codziennie o 8 godzin z rana do 7 godzin wieczorem. Przy wielkich zleceniach daje się **wysoki rabat**. Katalogi dzienników przesyłają się bezpłatnie.

Niniejszem mamy zaszczyt donieść, że w miejscu, w gmachu Wgo Dra **Kosztuskiego**, w dawniejszym hotelu wiedeńskim na św. Marcinie Nr. 1 (wchód z placu wiedeńskiego) otworzyliśmy

magazyn mebli

wszelkiego rodzaju — od najskromniejszych do najwykwintniejszych po cenach nader umiarkowanych — i polecamy takowy łaskawym względem Szanownej Publiczności, zapewniając jak najstaranniejsze wykonanie wszelkich danych nam zleceń. (5734)

M. Czarliński i Spółka.

Poszukuje się kupna

starych obrazów olejnych

i **miedziorytów,**

pojedynczych egzemplarzy lub całych zbiorów. O łaskawo frankowane oferty uprasza (6137)

Karol Triepel w Zielonogórze

(Grünberg in Schlesien.)

Kusztelan i Hirschfeld

Handel

porcelany, szkła, szyb i szklarnia

w Bazarze poleca

szklanki tuzin od 15 sgr., talerze tuzin od 40 sgr., karafki po 3 1/2 sgr. cylindry do lamp tuzin po 10 sgr., cylindry do gazu po 15 sgr., klosze do lamp i lampy po najtańszych cenach. (3728)

Dalej podejmuje się **oprawy obrazów i oszklenie wszelkich budowli.**

Najnowsze zniżenie ceny!

Ważne dla lubowników książek!

Ozdobne dzieła obrazowe, klasyce,

interesujące dzieła i pisma,

pisma dla młodzieży itd. jako

najpiękniejsze podarki gwiazdkowe po

cenach konkurencyjnych bezprzykładnie tanich!!

Gwarancja za kompletne i bezbłędne!!

1. Schiller's sämtliche Werke, kompletne wydanie klasyczne w 12 tomach, w bogato złoconych oprawkach, 2. Ein interessanter Roman in 5 Octavbänden, 3. Album deutscher Dichter und Denker, nader interessujące dzieło, z dodatkami najlenniejszych niemieckich pisarzy jak Geibel, Hoffmann z Fallersleben, Robert Halmerlinz itd. wielki format, elegancie, 1875, wszystkie 3 dzieła razem tylko 3 tal. — 4. Heinrich Heine's vermischte Werke, wydanie oryginalne kompletne w 3 wielkich tomach, tylko 40 sgr. — 5. Börne's gesammelte Werke kompletne w 12-tu tomach, tylko 35 sgr. — 6. Zoologisches Bilderbuch, przeszło 400 wizerunków **wszelkich zwierząt**, wielka cwiartka, oprawa, nowe, 3) Lehrbuch der Zoologie, von Dr. Karsch 290 stron, największa ośsemka, oba razem tylko 1 tal. — 4. Illustrirte Geographie, z kilku set wizerunkami miast, budowli, ludów i t. d. format największy wraz z atlasem z 58 pięknych kolor. map. wraz z mapą z 1874 r. najwięcej folio wysokie oprawy tylko 2 tal. — 5. Dla salonu i stołu do książek: Rom und seine Umgebung, dessen Paläste, Alterthümer, alle Sehenswürdigkeiten, Leben, Sitten und Treiben itd. itd. przepyszne dzieło obrazowe, w największej 4-ce z 45 wielkimi obrazami artystycznymi Zimmernanna wraz z zajmującym i historycznym tekstem profesora Dr. Kühne, 1871, elegancie tylko 2 tal. — 6. Wartość trzy razy większa. — Reinecke Fuchs, 1871, wielkie wydanie w 4-ce z 30 obrazami, rysunkami sławnego Ramberga, cwiartka podłużna, 24 tal. — 7. Homer's Ilias, dzieło obrazowe z 21 obrazami artystycznymi sławnego Ramberga, najwięcej format podłużny, opr. 2 1/2 tal. — 8. Brockhaus grosses Conversations-Lexicon w 12 grubych tomach, (antykwariskie) komplet. od A—Z; zamiast 20 tal. tylko 4 1/2 tal. — 9. Mignet, Geschichte der französischen Revolution, niemieckie wielkie 3-ozdobne wydanie w 4-ce, z przeszło 200 sławnymi ilustracjami, tylko 1 1/2 tal. — 10. Illustrirte Naturgeschichte aller Reiche, w 3 grubych tomach z przeszło 1000 wizerunkami tylko 50 sgr. — 11. Flygaré Carlen's beliebte Romane, najl. niem. wydanie ozdobne, 12 tomów, elegancie, format klasyczny, tylko 70 sgr. — 12. Schwarzwald's beliebte Romane, najl. niem. wydanie ozdobne, 12 tomów, eleg. format klasyczny, tylko 70 sgr. — 13. Raphael's Psyche, 16 sławnych obrazów w cwiartce podłużnej, Rafaela, (starożytność, rzadkie i nader zajmujące) 2 talary! — 14. Gemälde aus dem Nonnenleben, odkryte tajemnice z klasztorów, wielka ośsemka, tylko 18 sgr. — 15. Das Buch der Liebe, Ehe itd. in seinem ganzen Umfange, największe dzieło tego rodzaju w wielkiej 8-ce, 2 tal. — 16. Berghaus Allgemeine Länder- und Völkerkunde w 6 wielk. grub. tomach z stalowymi, 4 tal. (Największe dzieło tego rodzaju). — 17. Die Geheimnisse des Vaticans, Interessantes aus Rom, 282 str. z obrazem tytuł. tylko 18 sgr. — 18. 1) Tagebuch des Sultans, 2) Satanas in New-York, interesujące opisy, oba tylko 5 sgr. — 3. Bulwer's beliebte Romane, najlepsza niem. wydanie, 30 części, format klasyczny, bardzo elegancie wydanie 2 tal. — 19. 1) Götthe's auserw. Werke, 16 tomów, format klasyczny, bogato złocone, 2) Eine Gedächtnissammlung 324 stron. 3) Vom Nordseestrand zum Wüstensaar, cywilizacyjno-historyczne obrazy z Niemiec, Włoch i Egiptu, zajmujące dzieło, z ilustr. największa 8-ka 3 tal. — 4. Sternberg's Braune Märchen, wyciąg z bajek, z obrazami, 2 tal. — 5. Egyptische Geheimnisse 4 Theile mit über 1200 bewährten Geheim u. Sympathiemittel, 40 sgr. [zadkość]. — 6. Verschiedene interessante und pikante Romane, itd. i humoristischer Talisman, 2 tomy, razem 8 tomów, tylko 2 talary! — 7. Das Reich der Luft 432 stronnie tekstu z około 300 obrazami wielka 8-ka 28 sgr. — 8. Tyll Eulenspiegel, największe wydanie ozdobne, z 53 obrazami artystycznymi Ramberga, 3 tal. — 9. największy format podłużny, opr. 3 tal. — 10. Tiedge's sämtliche Werke, in 10 Bänden, tylko 1 tal. 20 sgr. — 11. Johannes von Müllers sämtliche Werke w 40 tomach, tylko 3 1/2 talara. — 12. Herder's sämtliche Werke, wydanie oryginalne w 60 tomach, tylko 4 1/2 talara! — 13. Der Hausfreund Roman- und Novellen-Sammlung etc., 2 roczniki z stalowymi, 2) Luther's Leben und Wirken, z portretem, 368 stron, pięknie oprawne, oba razem tylko 1 tal. — 4. Romberg's Bauzeitung für praktische Baukunst, kompletny rocznik, w 4-ce, z 40 arkuszami obrazów, zamiast 4 tal. tylko 28 sgr. (10 rozmaitych roczników razem zamiast 40 tal. tylko 7 tal.) — 5. Levers historische Romane 115 tomików 3 talary! — 6. Ridderstad's so beliebte Romane, 100 tomów 3 tal. 15 sgr. — 7. Die Grenzjagd 5 tomów, 2. Schwert und Spindel, 5 tomów, oba razem tylko 55 sgr. — 8. Bibliothek englischer historischer Romane, übersetzt von Dr. Bärmann, 18 tomów w 8-ce, cena sklepowa 20 tal. za tylko 2 1/2 tal. [Wartość 4 razy większa]. — 9. George Sand's Romane, 52 tomików, 50 sgr. — 10. Die Jungfrau von Orleans, frei nach Voltaire, wielka 8-ka, (stare i rzadkie), 2. Crebillon's berühmte Märchen, oba razem tylko 1 1/2 tal. — 11. Shakespeare's complete works, (po angielsku) kompl. w 37 częściach tylko 1 tal. (Wartość 4 razy większa). — 12. Illustrirtes Haus- und Wirtschaftslexikon, 62 poszyty, z przeszło 1000 ilustracjami, komplet. od A—Z, tylko 4 tal. — 13. Geheime Geschichten Europäischer Höfe 10 tomów, (rzadkie i poszukiwane) 5 tal. (bardzo zajmujące dzieło). — 14. Boccaccio's Decameron, z wielu ilustr., 2. Komische Geschichten 3 tomy, oba dzieła razem tylko 2 tal. — 15. Meisterwerke der Wiener Gemälde-Gallerie z 12 ozdobnymi stalowymi, w 4-ce 2) Lessing's sämtliche poetische i prosaische Werke, elegancie opr. razem tylko 40 sgr. — 16. Grazien-Album, 24 fotografie w elegancie albumie z pozłocą niem 2 talary! — 17. Geschichte des Rabbi Joschua Ben Josef Hanotzi, genannt Jesus Christus. Jedyna prawdziwa historia w proroka z Nazareta, w wielkiej 8-ce tylko 1 tal. (bardzo rzadkie i nader interesujące). — 18. Das entseelte Buch der grössten Geheimnisse, Offenbarungen etc. (opieczowane) 24 sgr. — 19. Das 6te und 7te Buch Moses, tajemnice nad tajemnicami, to jest sztuka zaklęcia duchów, wierna w słowach i obrazach, podług starego rękopisu papieża Grzegorza, po niemiecku z więcej jak dwudziestu tablicami, w raz z ważnym dodatkiem tylko 3 tal. (Zajmująca osobliwość). — 20. Eros, Wörterbuch der Liebe, dwa grube tomy od A do Z, 2 1/2 tal. — 21. Dr. Faust's Magie, natürliche und unnatürliche, pięć oddziałów z 100 ilustrowanymi obrazami, 3 tal. 15 sgr. — 22. Dr. Rozier. Die Heimlichkeiten u. Geschlechtsverirrungen beider Geschlechter 1 tal. — 23. Paul de Kock's humoristische Romane, illustr. wyd. ozdobne, 6 tomów, z obrazami, tylko 58 sgr. — 24. Das Geschlechtsleben aller Völker alter und neuer Zeit, 1 1/2 tal. — 25. Casanova's Memoiren, jedyny, najlepszy, kompletny, ilustrowany, niemieckie wydanie, w 12 wielkich tomach w 8-ce, z przeszło 50 obrazami, tylko 6 tal. 28 sgr. — 26. Neuer Venuspiegel (opieczowane) 25 sgr. — 27. Die 15 Freuden des Ehestandes, 25 sgr. — 28. Hackländer's Hausblätter, sławne oryginalne romane, 4 wielkie grube tomy, tylko 1 1/2 tal. — 29. 1) Shakespeare's sämtliche Werke, ilustrowane wydanie niemieckie, 12 tomów, z stalowymi, elegancie oprawne, 2. Flora, ein Damenkranz, z 30 pięknymi stalowymi, elegancie z złotym brzegiem, 3. oba razem tylko 3 talary — 4. Amerik. Bibliothek, opis najinteresown. historyi Indyan, przyciągł myślicielów romansów, przypadków pomiędzy dzikimi i podróży po puszczach, stepach, po niem., najlepszych pisarzy 24 wielkie tomy, 8ka, tylko 3 tal. — 5. Amerik. Roman-Bibliothek, Nr. 2 takie same lecz inne zajmujące dzieła obejmujące, 24 tomów w 8-ce tylko 3 tal. — 6. Oba zbiory razem wzięte, tworzące najpiękniejszą bibliotekę na całą zimę do czytania, które w każdym domu znajdować się powinny, a więc 48 wielkich tomów w 8-ce razem tylko 6 tal. [Wartość przeszło czworaka. (6120)]

8 pism dla młodzieży i książki dla młodzieży
razem tylko 1 1/2 talara

przyczem: Unter den Kindern, wielka gazeta dla młodzieży najulubieńszych autorów z wielu ilustracjami, jako też zabawy, zatrudnienia praktyczne, pracej dodatkami artystycznymi w druku kolorowym, największa 4-ka, — Gulliver's Reisen, z 16 kolor. obrazami, bardzo elegancie, lub Tegner's Frithjofsage, wydanie ozdobne dla młodzieży, z obrazami, elegancie, Eulenspiegel, oder der gestiefelte Kater z obrazami! — Aus fernem Landen, geograficzne obrazy i szkice z ilustracjami wielka 8-ka — Das deutsche Heldenbuch, dargestellt in Wort und Bild, — 2. Bilderbücher, — jako że: Das Universum der berühmtesten Ansichten der Welt, w pięknych stalowych (karty artystyczne), wielkie podłużne cwiartka, elegancie oprawne, to **wszystko** razem, 8 pism dla młodzieży i książki z obrazkami tylko 1 1/2 tal.!!

TANIE MUZYKALIA!!!

Neuestes Tanz-Album, für 1876, najulubień. tańce na fortepian, z obrazem, bardzo elegancie, tylko 1 tal. — 2. Tanz-Album für 1877, tylko 1 tal. — 3. Hambur-ger Tanz-Album No. 2, tak samo, jednak inne tańce zawierające, tylko 1 talary! — 4. Beethoven und Mozart's sämtliche [54] Clavier-Sonaten, elegancie [wydanie ozdobne

Obwieszczenie. Kolej oleśnicko-gnieźnieńska.

Akcyonariusze Towarzystwa kolei oleśnicko-gnieźnieńskiej, którym przydzielone zostały arkusze kwitowe oznaczone numerami 3. 7. 11. 17. 20. 25. 29. 34. 36. 39. 43. 49. 50. 51. 52. 54. 55. 56. 57. 60. 65. 68. 69. 70. 71. 78. 79. 81. 82. 91. 92. 93. 95. 98. 103. 104. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 123. 127. 133. 134. 135. 137. 142. 143. 144. 145. 150. 151. 154. 158. 159. 160. 161. 172. 175. 176. 178. 185. 188. 195. 206. 211. 212. 213. 215. 217. 218. 219. 220. 222. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 235. 238. 244. 245. 246. 249. 252. 253. 254. 262. 263. 276. 278. 298. 304. 308. 313. 318. 332. 335. 346. 366. 369. 376. 377. 378. 379. 381. 385. 386. 391. 392. 393. 394. 396. 399. 400. 416. 417. 420. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 438. 447. 448. 449. 471. 486 i 487, nie uiszcili się dotąd z rozpisanej publicznie obwieszczeniem z dnia 25 lutego r. b. na czas od 20 do 31 marca 1875 wpłaty X i ostatniej raty 10% na podpisane przez nich akcje zakładowe i to mimo ponownego wezwania osobnego.

Akcyonariusze ci z wyjątkiem się niniejszym raz jeszcze, aby resztując wpłaty wraz z prowizjami zwrócić uskutecznił w owych miejscach przyjęcia, w których wpłata dawniejszych rat miała miejsce, najpóźniej do

10 stycznia przyszłego roku,

w przeciwnym bowiem razie postąpi się przeciw ociągającym wedle postanowienia § 7 statutu Towarzystwa. (6092)

Wrocław, 15 listopada 1875.

Rada Nadzorcza Tow. kolei oleśnicko-gnieźnieńskiej.

ANTYKWARNA CALLIERA
rozsyła na żądanie fr. i bezpłatnie
arkusz drugi
KATALOGU
dzieł polskich i odnoszących się do rzeczy polskich.

Prawdziwą chińską
herbatę czarną
prósze czarne
funt po 1, 1 1/2 i 2 tal. jako i wyborowe
funt po 22 1/2 sbr. poleca
M. Dziegiecki
w Kościanie. (2392)

Wyrwanie zębów bez bólu
za pomocą Nitro-Oxygenu (Lachgas; doświadczenie co do 600 Narkosów), sztuczne zęby, plombowanie i kompoz. (514)
Dentysta C. Mallachow jun.
Poznań, Fryderykowska ulica Nr. 12.

Bernard Supper,
blicharz i fabrykant wyrobów woskowych w Wrocławiu (5413)
poleca przewieźnemu Duchowństwu swój skład białych i żółtych świec woskowych po najtańszych stałych cenach, ręczną za rzetelną ceną wagę, czystość i niesfalszowanie.

Moje czarne i kolorowe materye
jedwabne i aksamitne, których cenność wszędzie chętnie bywa uznawana, przypominam i polecam. (5134)
Wzory franco.

Wilh. Lingenbrink,
Viersen pod Crefeld.

W skutek wielkich zakupów w najzamożniejszych fabrykach cygar Hamburga, Bremy i Niemiec południowych mogę szanownym moim Odbiorcom polecić przepyszne i doskonałe (5985)

cygara
po zdumiewająco tanich cenach i polecam: prawdziwe hawajskie Unidat dawniej 50 tal. teraz 38 tal. za tysiąc, prawdziwe Cuba Castano dawniej 45 tal. teraz 34 tal. p. tysiąc, prawdziwe Crem de Cuba dawniej 40 tal. teraz 29 tal. p. tysiąc, prawdziwe Sumatra Sphinx dawniej 25 tal. teraz 20 tal. p. tysiąc; prawdziwe Felix Brunetta dawniej 20 tal. teraz 16 tal. p. tysiąc, prawdziwe Java Brasil dawniej 14 tal. teraz 10 tal. za tysiąc. Zlecenia zamiejscowe od 500 sztuk począwszy franco.

Franciszek Kreski.
Bydgoszcz. (5986)

Poszukuję
liweranta mleka,
któryby się zobowiązał takowe dostawiać do mnie.
Kaucją, jeżeli takowa potrzebna, stawiam.
M. Lewicka.
Długa ulica Nr. 7.

Za białą i niebieską
m a k
płacą najwyższe ceny (6126)
Ludwik Peiser synowie,
Poznań.

Dwie lub trzy
ciężkie losów pruskiej 153 loterii klasowej pierwszej lub drugiej klasy, kupuje za wysoką premią D. M. postlagernd Posen.

Balzam na odzieblinę
najlepszy środek do szybkiego usunięcia guzów z odziebliny i do zapobieżenia przyszytciu się skóry fl. po 5 gr. w aptece dr. Mankiewicza. (5427)

Chemika dr. Hauck'a ozonizowany tran wotrobiony z dorszu
w 12 po 1/2 sgr., doświadczone wielokrotnie u suchotników, w cierpieniach skrofulicznych itd. jest w Poznaniu jedynie do nabycia u aptekarza nadwornego dr. Mankiewicza. (5428)

Cygara
hawajskie w rozmaitych cenach, papierośsy Wellera, tyton turecki poleca Fontowicz, Poznań, Bazar. (5084)

Handel owoców i win
Tauber'a w Paderborn, poczt. Meran poleca P. T. Publiczności swe tyrolskie wina i gwarantuje za ich czystość i niesfalszowanie. Wiadro (56 litrów) dobrego czerwonego wina stołowego (z gron Epelvarnatsch) 8 fl. Butelki na próbę (42 litrów) wraz z szkłem za przesłaniem 8 fl. (16 Marek). Obszerny cennik bezpłatnie. (5591)

CHOROBY GARDŁA GŁOSU I UST
Zalecane w słabościach gardła, chrypce, zapaleniu gardła, zaważeniu w ustach, cuchnącemu oddechowi, krztawicy, w gardle i gębie przez palenie tytoniu, zapobiegają działaniu merkurysu. Lekarze zalecają szczególnie krztawicę, mowcom, profesorom i śpiewakom, albowiem utrzymują się organu głosu i zapobiegają strudzeniu gardła. W Poznaniu w aptece p. Dr. Mankiewicza i Barcikowskiego; w Krakowie w aptece p. Trauczyńskiego, i w Łwowie w aptece p. Mikolajch i w wszystkich znaczących aptekach, którzy utrzymują środki lekarskie zagraniczne. (36)

CUKIERKI DETHANA

Urbankiewicz

Wilhelmowski plac 4, I piętro
poleca wielki wybór zagranicznych i krajowych materii z których ubiory kompletne od 15 tal. paletoty jesienne i zimowe od 10 tal. pokrycia na futra od 15 tal. burki od 8 tal. różne marynarki od 10 tal. surduty czarne i fraki od 4 tal. spodnie od 2 tal. kamizelki od 2 tal. jako też wszelkie wyroby kuśnierskie stosunkowo tanio. Stare futra przerabia się i zmienia na nowe. Wielki wybór gotowych futer do podróży, paletotów i marynarek fu-rem podszytych.

Cena węgli górnoszlaskich

na placach „Ula“ Garbary 48, Półwiejska 5 i Sieroca 8 w sztukach ćwierć wagonu czyli 55 centnarów 20 tal. pół wagonu 40 tal. cały wagon o 220 centnarów 79 tal. Kostkowie węgle nieco taniej. Zwracamy uwagę, że węgle są twarde w najlepszym gatunku, posiadające największą siłę gorącą, przytęm miera rzetelna. Zamówienia na placach lub w biurze przy Ślōsarskiej ul. Nr. 6. Wysyłamy także na inne dworce wprost z kopalni. (5661)

Zarząd „Ula“

Dery na łóżka do spania, dery dla koni, dery podróżne, dery na podłogi, maty kokosowe, pokrycia na stoły, dywany itd. poleca jak najtaniej S. Kantorowicz,
(6024) Rynek 68.

Handel włosów
Ludwika Sorauer, Poznań, Rynek 71 poleca skład swój wszystkich robót z włosów po cenach fabrycznych. (5784)

BUTY
dla panów, dam i dzieci rosyjskie
boots, trzewiki
domowe i piśniowe, jako też parasole własnej fabryki w największym wyborze po przystępnych cenach u
A. Apolant'a
Nowa ul. Nr. 70. (5388)

Meidingera
patentowane
piece do pokoi, piece salonowe i regulatory z lanego żelaza, piece do gotowania do mniejszych pomieszczeń jako też przystawki do pieców począwszy od 70 fen. aż do najdroższych, w wielkim wyborze ma w zapasie
S. J. Auerbach.

Dr. Pattison'a
wata przeciw podagrze usmierza natychmiast i leczy (5494)
podagrę i reumatyzm każdego rodzaju, jako to: bóle w twarzy, piśniach, gardle i ból zębów, podagrę w głowie, rękach kolanach, darcie członków, bóle w grzbiecie i nudach (H62551)
W paczkach po 1 marce i pół paczkach 60 fen. u pani
Amalii Wuttke Wodna ul. 8/9 w Poznaniu.

Epilepsie (Fallsucht), Krämpfe.
Anweisung, diese schreckliche Krankheit durch ein seit 14 Jahren bewährtes, nicht medicin. Universalgesundheitsmittel in kurzer Zeit radical zu heilen. Herausg. v. Dr. philos. Quante, Fabrikbesitzer zu Warendorf in Westfalen, podając zarazem liczne autentyczne świadectwa wielu szczęśliwie uzdrowionych z wszystkich 5 części świata, rozsyła wydawca na bezpośrednie fran. żądanie bezpłatnie franco. (6047)

Magazyn
Wilhelm, ulica Nr. 18 w Poznaniu
poleca bogaty zapas
skład gotowych i do wykonania
podług modeli, odebranych
modeli, parafek, przy-
tem gotowych i do wykonania
czaj tanich.

Magazyn
Wilhelm, ulica Nr. 18 w Poznaniu
poleca bogaty zapas
skład gotowych i do wykonania
podług modeli, odebranych
modeli, parafek, przy-
tem gotowych i do wykonania
czaj tanich.

Magazyn
Wilhelm, ulica Nr. 18 w Poznaniu
poleca bogaty zapas
skład gotowych i do wykonania
podług modeli, odebranych
modeli, parafek, przy-
tem gotowych i do wykonania
czaj tanich.

Substancja d'Alfieri

usuwa szybko, przyjemnie i pewno bez szkodliwych na ciało wpływów i bez znacznego ograniczenia zwykłego życia sposobu skutki nadużyć płciowych każdego stopnia. Przy zaniechaniu lub nie zupełnie wyleczonych lat wiele ciągnącej się syfilis w stadium drugiem lub trzecim, (zastarzałe upływy, wrzody syfilistyczne, brodawki, chrosteczki, zaskórniki, wrzuty świerzbujące i inne) trwa kuracja dni 10. Za skutek gwarantuje. Przy zamówieniach uprasza się o wiadomości co do czasu powstania resp. trwania cierpienia i co do okazujących się w tym czasie symptomatów. (4642)
Przesyłkę skuteczną — i za zaliczką dyskretnie.

E. Giebel,
Berlin, Breitstrasse 12.

EAUGAU LOISE
Na Glicerynie i na Arnice
Nadaje naturalny kolor siwym włosom na głowie i na brodzie (41)
Skład główny w Paryżu, 4 rue de Provence w Poznaniu w magazynie R. Barcikowskiego.

Do wypełniania dziurawych zębów nie ma skuteczniejszego środka, jak masa plombowa do zębów c. k. nadwornego dentysty Dr. J. G. Poppa we Wiedniu, miasto, Bognergasse Nr. 2, którą każda osoba, sama i bez wszelkiego bólu dziurawy ząb wypełnić może, przez co tak resztki zębów jako też i oprawy dżiastowe się silnie spajają; a ząb od dalszego pruchnienia i bólu się zabezpiecza. [188]

Anatherinowa pasta do zębów.
Dr. J. G. Poppa ck. nadwornego dentysty we Wiedniu miasto, Bognergasse Nr. 2. Ten preparat utrzymuje świeżość i czystość oddechu nadto służy do utrzymania i nadania śnieżnej białości zębom, zabezpieczając je od psucia i wzmacniając dziąsła.

Woda anatherinowa.
Dr. J. G. Poppa ck. dentysty nadwornego we Wiedniu usuwa trętwienie i ból zębów, nie pozwala tworzenia się osady na zębach i usuwa nieprzyjemny odór z ust. Można ją przeto śmiało zalecić tak jako najskuteczniejszy środek czyszczący usta i zęby jak i noszącym zęby sztuczne lub cierpiącym na dziąsła tudzież na chwianie zębów.

Dr. J. G. Poppa vegetabiliczny proszek do zębów.
Czysty zęby do tego stopnia, iż przez codzienne używanie tegoż osad na zębach nie dopuszcza się nadto glazura a białosć i delikatność tychże się wzmacnia. Składy w większej części aptek Niemiec, w Poznaniu u p. S. Alexander (H. Kirsten) Św. Marcin 11.
Skład główny w Berlinie u pp. I. F. Schwarzwilse synów, Markgrafenstr. 30.

ZATWARDZENIU
zapobiega się i leczy przez użycie pigułek roślinnych **Cauvaina.**
Przepisywane przez lekarzy francuskiego i zagranicznych od lat 30 zawsze z wielkim powodzeniem, ponieważ składają się wyłącznie z roślin, nie sprawiają żrzenia ani kolik i mogą być używane jako środek orzeźwiający, oczyszczający krew lub sprawujący przeczyszczający. Metoda użycia w pulskim języku. Wymagać należy, aby pigułki Cauvaina znajdowały się w pudełkach kartonowych włożonych w pudełka blaszane i aby na każdej pigułce znajdował się napis Cauvin, w Paryżu na Bulwarze Sebastopskim 55.
Dostać można w Poznaniu w aptece dr. Mankiewicza i Barcikowskiego w Bazarze; we Lwowie w aptece pana Karola Mikolajch i Z. Ruckera; w Krakowie w aptekach pp. Józefa Trauczyńskiego i W. Redyka; w Brodach w aptece p. Kullak i u p. Franzosa. (24)

EAU DE MÉLISSE DE CARMES
Pana Boyer w Paryżu.
woda z rośliny zwanej Miódniakiem Karmeliem, nagrodzona medalem na Powszechnej Wystawie w Londynie w r. 1862.
Środek ten powszechnie znany i używany w Paryżu przeciw cholercie, apopleksyom, spazmowi, zemdleniu, migrenom, boleściom w żołądku, niestrawności itp.
Skład główny w Paryżu u p. Boyer, przy ulicy Taranne Nr. 14, — w Poznaniu w aptece dr. Mankiewicza i Barcikowskiego. (40)

Magazyn
Wilhelm, ulica Nr. 18 w Poznaniu
poleca bogaty zapas
skład gotowych i do wykonania
podług modeli, odebranych
modeli, parafek, przy-
tem gotowych i do wykonania
czaj tanich.

Magazyn
Wilhelm, ulica Nr. 18 w Poznaniu
poleca bogaty zapas
skład gotowych i do wykonania
podług modeli, odebranych
modeli, parafek, przy-
tem gotowych i do wykonania
czaj tanich.

Magazyn
Wilhelm, ulica Nr. 18 w Poznaniu
poleca bogaty zapas
skład gotowych i do wykonania
podług modeli, odebranych
modeli, parafek, przy-
tem gotowych i do wykonania
czaj tanich.

DRUKARNIA
J. I. KRASZEWSKIEGO
(Dr. W. Lebiński w Poznaniu)
wykonuje
spiesznie, tanio i poprawnie
od najzwyklejszych do najodborniejszych
wszelkie druki
kościelne, polityczne, uczonne, szkolne, kupieckie, fabryczne, rolnicze, lekarskie, urzędowe, hotelowe, dla Spółek pożyczkowych, rzemieślników, restauracji itd.
Adresować: Dr. W. Lebiński w Poznaniu.
(4812)

Zakład leczniczy naturalny i wodny Stuer
nad jeziorem Plauen w Meklemburgii.
Otworzony także zimą. Staranne pielęgnowanie i traktowanie każdego pojedynczego pacjenta. Nader zabezpieczone położenie. Szeroko rozciągające się, dobrze utrzymywane promenady. Do zabawy zimą służy fortepian, bilard, biblioteka, 14 rozmaitych dzienników i żurnali itd. Ceny mierne. Prospekty bezpłatnie. (5919)

G. Bardey, dyrygent zakładu.
Fortepiany i pianina
z strunami na krzyż, z żelaznymi ramami, z fabryki premiowanej **Ernesta Rosenkrantz w Dreźnie**, jako też pianina o prostych strunach poleca pod gwarancją po tanich cenach (6050)
A. Droste, fabrykant fortepianów,
W. Garbary 18, naprzeciw arsenału.

Handel szkła szybowego szklarnia i fabryka ram
M. Nowickiego & Grünastla
Poznań Jezulicka ul. Nr. 5.
poleca: szkło szybowe we wszelkich gatunkach. Ramy do obrazów, zwierciadeł i fotografii Lisztów i rozety do framer. Obrazy na płótnie i na papierze. Obrazy Matki Boskiej Częstochowskiej na płótnie i blasze. Lichтары żelazne całe złoczone, baldachimy, chorągwie, kierce, krzyże ołtarzowe do noszenia, figury na Bożemki cmentarze. Nadto oprawia obrazy i podejmuje się wszelkich robót szklarskich, pozłotniczych i rzeźbiarskich. [5757]

Lejarnia żelaza
zakład budowy machin i kotłów parowych
F. Eberhardt'a w Bydgoszczy
poleca jako specjalność machiny parowe w wszystkich wielkościach — kompletne zakłady gorznicze wedle najnowszych systemów Henzega i Hollefrunda — tartaki i młyny kotły parowe z rurami, rezerwoary, transmise, jako też wszystkie gatunki przedmiotów z lanego żelaza w uznanej za wyborną jakości i po jak najtańszych cenach. Machiny agronomiczne w najlepszym wykonaniu są zawsze na składzie. Plany, kosztorysy i rysunki są bezpłatnie i franco na usługi. (5671)

MÉLANOGÈNE
WYBORNĄ FARBĄ DO WŁOSÓW
P. DICQUEMARE CHEMIKA W PARYŻU I ROVEN.
W jednej chwili zmienia siwe włosy na głowie i na brodzie na kolor naturalny bez niebezpieczeństwa dla ciała. Farba ta bezwonna jest skuteczniejszą od wszelkich preparatów tego rodzaju dotąd używanych.
Skład w Poznaniu w aptece Dr. Mankiewicza, w magazynie perfumeryj p. Barcikowskiego, w zakładach fryzjerskich i perfumeryjnych p. p. J. Ramera, L. Gehena, Linnemana i u wszystkich głównych fryzjerów i perfumystów.

VÉRITABLE BÉNÉDICTINE
PRAWDZIWIY LIKIER BÉNÉDICTINE
OPACTWA FÉCAMP we FRANCYI
Wytworzonego smaku, wzmacniającego, pomagającego trawieniu i obudzającego apetyt
JEDEN Z NAJLEPSZYCH LIKIERÓW.
Wystrzegać się fałszerstw i naśladownictwa.
Wymagać, aby etykieta kwadratowa znajdowała się na spodzie butelki z własnoręcznym podpisem głównie dyrygującego (43)
Skład w Fécamp we Francyi. Agencja główna u pp. Joh. Beumann et Cie. w Berlinie.

LECZENIE CHOROBY PIERSIOWYCH
w wszelkim stopniu suchot gardłanych i w ogólności wszelkich słabości piersi i gardła przez użycie:
SILPHIUM CYRENAICUM
wyprobowane przez Dr. LAVAL w szpitalach wojskowych i cywilnych w Paryżu i w głównych miastach Francyi. SILPHIUM przygotowuje się w tynkturze, w granulach i w proszku. W Paryżu w aptece pp. Derode i Defies, 2 rue Drouot, w Poznaniu w aptece p. Dr. Mankiewicza i w składzie materyałów aptecznych pana Barcikowskiego.

COCA
Od niepiątych czasów będąc środkiem uniwersalnym krajowców **Peruville i Bolitw**, stała się niezrównana siłą leczącą i pożywną rośliną Coca znaną bliżej w Europie dopiero przez badawców Ameryki południowej, jak **Alek. Humboldt, Bonpland** i innych, którzy ją też w całej jej wartości ocenili, a jako rezultat ich badań okazał się ważny ten dla medycyny fakt, że pomiędzy krajowcami znajdują się **Cocę, nieznaną jest astma i tuberkule**. Peruwianki uczony i lekarz **dr. José Alvarez** w Limie był jednym z pierwszych, co używali Cocę jako środka leczniczego w swej rozległej praktyce. Preparaty Coca dr. Alvarez'a, które p. Rysz. Brant, właściciel apteki p. orlem w Paderbornie z świeżych liści (liście te dla zachowania skutecznych ich lekarskich części składowych konserwują się wedle osobnej metody w miejscu, z którego sprowadzają) wedle recept oryginalnych w towarzystwie prawdziwym i niesfalszowanym, są wynikiem długoletnich studiów tego lekarza, który za ich pomocą doszedł do zdumiewających rezultatów we wszystkich chorobach gardła, płuc, w wstrząsanych funkcjach nerwów i cierpieniach żołądka.

COCA
Pigułki Nr. I. stósowne szczególnie przeciw cierpieniu organów respiracyjnych, pigułki Nr. II. usuwają cierpienia organów trawienia, pigułki Nr. III. za niezawodnym lekarstwem przy wszystkich anomaliach nerwów i słabościach, pigułki IV. używają się skutecznie w hemoroidach, silnych cierpieniach żołądka itd. Przeciw migrenie stosowny wybory spirytus Coca jako wzmacniający żołądek polecać godny Coca likier. Cena Coca pigułek pr. pudełko 3 marki, cena Coca spirytusu i Coca likieru butelka 3 marki wraz z przepisem użycia. Składy tych preparatów w większej liczbie aptek w Poznaniu u pana A. Pfuhl, Czerwona Apteka narożnik Szerokiej ulicy i Ryńku Starego.

NB. Uważać należy na to, że na etykietce każdego pudełka lub butelki znajduje się pieczęćka Adler-Apotheke Brandt'a w Paderbornie, by być pewnym, że się dostaje prawdziwych preparatów Alvarez'a. (850)

Zebranie rolnicze

powiatu śremskiego odbędzie się w **czwartek 9 grudnia** w zwykłym miejscu posiedzeń.

Porządek dzienny:

1. Pogadanka o sprawach bieżących, ref. p. Szczaniecki;
2. Kwestya założenia mleczarni w Śremie, ref. p. Pajzderski. (6160)

Zarząd.

Do tomu III

POLSKI

w czasie trzech rozbiórów
J. I. Kraszewskiego

DODATEK

wyjaśniający szczegół co do rodziny
Dziewanowskich.

Dodatek ten posiadaczom dzieła wydaje gratis Księgarnia Żupańskiego.

W listopadzie br. wydanie:

Książeczka do nabożeństwa

dla młodzieży z licznymi obrazkami, ułożona przez **J. Chocińskiego.**

Dziśko to zawiera przeszło **300 str. i 60 obrazków**, a mianowicie jest: Misa św. objaśniona stosownie do rozumienia. Modlitwy są krótkie i zastosowane do pojęcia dzieci, np. Modlitwa za rodziców, o postępy w nauce, o łaskę unikania kłamstwa, za Kościół św., za Ojca św., za Arcybiskupa archidiecezyj, za Pasterza swą parafii, za Ojczyznę itd. Na szczególną uwagę zasługują krótkie żywoty i modlitwy do św. Patronów młodzieży i naszego narodu. Są tam np. żywoty św. Józefa, św. Wita, św. Kazimierza, św. Stanisława Kostki, św. Alojzego, św. Franciszka Salezjusza, św. Cyryla i Metodego, św. Wojciecha, św. Stanisława, św. Anny, św. Agnieszki, św. Katarzyny, św. Barbary, bł. Salomei, bł. Bronisławy itd. Książeczka ta, przejrzana przez kapłana, zapewne cieszyć się będzie poparciem rodziców, duchowieństwa i nauczycieli, przez co przyjdzie w pomoc nekannemu od przeciwników wydawcy.

Cena za egz. 5 gr., z oprawą 7 gr., ze złotym brzegiem 15 gr., za co się franko posyła. Za talara 6 oprawnych, za 2 tal. 13 egz., za 3 tal. 20 egz., za 4 tal. 27 egz., za 5 tal. 34 egz. Ze złotym brzegiem za 2 tal. 5 egz., za 4 tal. 11 egz., za 5 tal. 14 egz. Jest to zapewne prawdopodobnie najtańsza polska książeczka do nabożeństwa, mianowicie, że pod względem ułożenia i języka przewyższa niewątpliwie szlacheckie wydania, które niosą i uczucie religijne młodego pokolenia. Sprzedajemy z drugiej ręki rabat. Zamówienia pod adresem:

Księgarnia

J. Chocińskiego, Poznań.

Róg Butelskiej i Sinsarskiej ulicy Nr. 6.

Antykwarnia

E. Callieraw Poznaniu

poszukuje wszystkiego, co się odnosi do **herbu OSSORIA**

i wszystkich odmiann jego w ogóle, a w szczególności do rodzin:

— Bohłowsky — Brochocey — Bukowsky — Buszkowsky — Cieplinsky — Dobocley — Koko — Kofomyjsky — Konarsky — Konradzky — Kozłobrodzky — Krzywoszewsky — Kunowsky — Lasowsky — Łazansky (Łazansky) — Rusowicki — Russecky — Sozanecley — Twerbusowicki — Tworowsky — Tyrawsky — o ile się one pieczętują Ossorią lub jej odmiannami.

Bardzo pożądaną są odnośnie dokumenta, pieczętunki i rysunki o ile możności kolorowane.

ANTYKWARNIA

E. Calliera

w Poznaniu, Wilhelmu. ulica 18

nabywa i zamienia

książki, ryciny, mapy, monety i medale odnoszące się do rzeczy **polskich.**

Tudzież podejmuje się

dostarczanie poszukiwanych książek i rycin, map, monet i medali **polskich,**

jako też sprzedaży powierzonych jej do pozbycia dzieł i t. d.

Antykwarnia

E. Calliera, Poznań,

poszukuje wszystkiego, co się odnosi do **legionów polskich**

i generała

Henryka Dąbrowskiego,

Ogłoszenie.

Cesarsko-Rosyjska Izba Skarbowa

w Kaliszu.

Podaje do wiadomości publicznej, iż w dniu 22 grudnia 1875/6 roku.

odbędzie się o godzinie 12 z rana w Presidium tejże izby głośna **in plus**

licytacja na sprzedaż

drzewa

z obrębów leśnictwa rządowego **Klonowa** składającego się z 11 ciąg r. 1875 oszacowanych na Rs. 4509 kop. 26 1/2, i drzewa z obrębów leśnictwa rządowego **Wielu** składającego się z 8 ciąg roku 1875 oszacowanych na Rs. 3111 kop. 99 oraz z 7 ciąg dodatkowych z roku 1873, 1874 i 1875 oszacowanych na Rs. 2363 kop. 93.

Licytacja rozpocznie się od sum anszlagowych. Przystępujący do niej winien złożyć wadium wyrównujące 1/10 części sumy anszlagowej. Szczegółowe warunki licytacji mogą być przejrane codziennie z wyjątkiem świąt i dni galowych w biurze Cesarsko-Rosyjskiej Izby Skarbowej w Kaliszu.

Kalisz, dnia 11 listopada 1875 roku.

23

Odezwa

do panów liczących ludność.

Powtórnie zwracamy niniejszym na to uwagę, iż:

- 1) Wszystkie listy spisu ludności i procedury do (6168)

30 listopada r. b. przełożonemu rodziny wręczone być muszą;

- 2) listy te spisu ludności liczący w południe

1 grudnia r. b. osobiście odebrać winien;

oficerowie, urzędnicy wojskowi i żołnierze, mieszkający w domach prywatnych lub na kwatery będący, przez **cywilnych** liczących spisan być muszą;

- 4) **nowe budowle**, nie mające jeszcze numeru, zechce właściwy spisujący, w którego okręgu takowe się znajdują, także spisać.

Poznań, 26 listopada 1875.

Komisyja licząca.

Lyżwy! Lyżwy!

dla dam i panów poleca w wielkim wyborze po tanich cenach Magazyn dla sprzętów domowych i kuchennych

D. Zadek,

(6178) Wroniecka ulica 92.

Rum z Jamaiki,

arak mandaryn.,

arak de Goa,

arak de Batavia,

koniak,

polecają en gros et en détail w najlepszym towarze jak najtaniej (6049)

Bracia Andersch

Polecam (6190)

bilard

mój, półtora złotego na godzinę.

Zimniewicz,

Wrocławska ulica 60.

Szwedzkie smarowidło

do butów,

w dzbaneczkach po 2 1/2 i 3 sgr. jako też w blaszanych puszkach od 5 sgr. do 1 tal. poleca

Caldarola.

Czarna elegancka

JEDWABNA SUKNIA

za 1 tal.

Zapytania przyjmuję sub A. 50 ekspedycja anonsów Rudolfa Mosse

Kolonja. (6173)

EN DETAIL.

machiny do gotowania

najnowszej konstrukcji wraz z należącymi do nich naczyńiami u

S. J. Auerbacha.

Cenniki i rysunki przesyłam na żądanie.

Dr. Meidinger'a piece regulatory,

przystawki do pieców,

slupki do sprzętów do pieca,

wagi rodzinne,

wagi stołowe,

aparaty do gotowania petroleowe

(6179) poleca po tanich cenach

D. Zadek,

Wroniecka ul. 92

EN GROS

Petrolo we

machiny do gotowania

najnowszej konstrukcji wraz z należącymi do nich naczyńiami u

S. J. Auerbacha.

Cenniki i rysunki przesyłam na żądanie.

Dr. Meidinger'a piece regulatory,

przystawki do pieców,

slupki do sprzętów do pieca,

wagi rodzinne,

wagi stołowe,

aparaty do gotowania petroleowe

(6179) poleca po tanich cenach

D. Zadek,

Wroniecka ul. 92

EN GROS

Petrolo we

machiny do gotowania

najnowszej konstrukcji wraz z należącymi do nich naczyńiami u

S. J. Auerbacha.

Cenniki i rysunki przesyłam na żądanie.

Dr. Meidinger'a piece regulatory,

przystawki do pieców,

slupki do sprzętów do pieca,

wagi rodzinne,

wagi stołowe,

aparaty do gotowania petroleowe

(6179) poleca po tanich cenach

D. Zadek,

Wroniecka ul. 92

EN GROS

Petrolo we

machiny do gotowania

najnowszej konstrukcji wraz z należącymi do nich naczyńiami u

S. J. Auerbacha.

Cenniki i rysunki przesyłam na żądanie.

Dr. Meidinger'a piece regulatory,

przystawki do pieców,

slupki do sprzętów do pieca,

wagi rodzinne,

wagi stołowe,

aparaty do gotowania petroleowe

(6179) poleca po tanich cenach

D. Zadek,

Wroniecka ul. 92

EN GROS

Petrolo we

machiny do gotowania

najnowszej konstrukcji wraz z należącymi do nich naczyńiami u

S. J. Auerbacha.

Cenniki i rysunki przesyłam na żądanie.

Dr. Meidinger'a piece regulatory,

przystawki do pieców,

slupki do sprzętów do pieca,

wagi rodzinne,

wagi stołowe,

aparaty do gotowania petroleowe

(6179) poleca po tanich cenach

D. Zadek,

Wroniecka ul. 92

EN GROS

Petrolo we

machiny do gotowania

Po angielsku.

Nauki języka angielskiego, konwersacyi, wymowy itd. itd. udziela **Mrs. Coulman z Anglii.** Młyńska ulica 38. II. p. na prawo. Dla początkujących nadzwyczaj łatwa metoda. Najwyborniejsze polecenia.

Kórnicanina zapisywać można na wszystkich pocztach.

Przedpłata kwartałna wynosi na pocztach **70 fenigów.** Kórnicanin wychodzi co 2 tygodnie w małym półkursyku.

C. Sametzkiego

Młyńska ulica 4.

(6149)

Pierniki

toruńskie Gustawa Weesego, berlińskie i norymberskie polecaj (5379)

S. SOBESKI.

Losy do

XI kolońskiej

loteryi budowy tumu

której ciągnięcie d. 13 stycznia 1876 się rozpocznie, u maie

rozebrane zostały,

dla czego nadchodzących zlecen wykonywać już nie mogą.

Natomiast są na usługi losy kolońskiej loteryi **Flora,** której ciągnięcie odbędzie w każdym razie dnia 27 grudnia rb., po 3 Marki. Za Mr. 60 daje 22 losy a niesprzedane odbieram, jeżeli takowe do 24 grudnia rb. najpóźniej w moich będą rękach. (6175)

Wygrane i przy tej loteryi wypłacają się wedle planu **gotówką.**

Kolonja, 24 listopada 1875.

Jedyny agent generalny: **B. J. Dussault w Kolonii.**

Skład

fabryki cygar i tytoniu

J. Neumann'a w Berlinie

wł. Bernard Mendelssohn

Poznań, Fryderykowska ul. 25

poleca **nowe** żniwa

import. hawańskich i prawdziw. Manilla

CYGAR

w cenie od 120—360 marek jako też

własne swe wyroby

w cenie od 33—120 marek

jako szczególnie cenne. (6175)

Panom sprzedającym z drugiej ręki zwracam uwagę na to, że w tutejszym moim składzie wszystkie znajdujące się tam gatunki **cygar, tytoni, cygaret, Jean Vouris i cygar szwajcarskich** sprzedają się **po cenach fabrycznych.** (6177)

Poznań. J. NEUMANN

Fryderykowska ul. 25.

Naszych wprost sprowadzonych prawdziwych

importowanych hawańskich

cygar

żniwa 1875 r. w wybornym gatunku nadeszła pierwsza przesyłka, którą polecamy jak najtaniej. (6183)

Wilh. Ed. Janssen & Co. nast.

Wilhelmski plac 10.

Towary stalowe z Solingen J. A. Henckels

jako też

sprzęty domowe i kuchenne

i tym podobne poleca po jak najniższych cenach

C. PREISS POZNAŃ

Wrocławska ulica Nr. 2

noże do rozdzierania pieczeni, stołowe, deserowe, szczyzoryki, noże ogrodowe, do polowania, do szampana, kuchenne, do siekania mięsa i taksaki itd. Korkociąg, kłosze, orzecholupy, rapery, florety, przybicie, piłki do wyrzynania, przyrządy do rysunków, ostrogi, pudełka do narzędzi, miary, brzytwy, i rzemień do ostrzenia, portmonetki, cygarniczki, nożyceki każdego rodzaju i wielkości każdej, puzderka do nożyceki i szrubu do szycia. Saltera wagi rodzinne.

Patentowane szrubowe **Lyżwy** dla panów i dam w największym wyborze. Chirurgiczne, weterynarskie i ożezarskie narzędzia jako też torebki z bandażami.

Dla cierpiących na oczy!

W skutek ustawicznej pracy zimą 1869/1870 roku mianowicie wieczorem porobiło mi się nagle w styczniu tyle czarnych przed obu oczami plam, że nie zadamu pracy już poznać i w ogóle jasnego światła znieść nie mogłem. Przez trzy miesiące wcale nie mogłem pracować. Krewna, która przez użycie toaletowej wody na oczy **Stroin-skiego** przy pomocy Bożej zachowała oczy swoje od **zaniewidzenia**, doradziła mi to lekarstwo. Po czterotygodniowym użyciu spostrzegłem ubycie plam a w miesiącu czerwcu mogłem **znowu pracować.** Z własnego doświadczenia polecam wszystkim toaletową wodę na oczy **Stroin-skiego.** (6193) H23516

Berlin.

Prof. v. Hanstein.

Prawdziwa do nabycia w aptece Zum goldenen Storch

w Wrocławiu Mathiasstrasse Nr. 88, w Poznaniu przez **W. Paulmann** Wodna ul. 4, w Wrześni przez **H. Müllera.**

Najlepsze górnoszlaskie

węgla w kawalkach

centn. po 1 M. 25 fen.

beczka po 3 M. 80 fen.

szeffel po „ — 95 fen.